

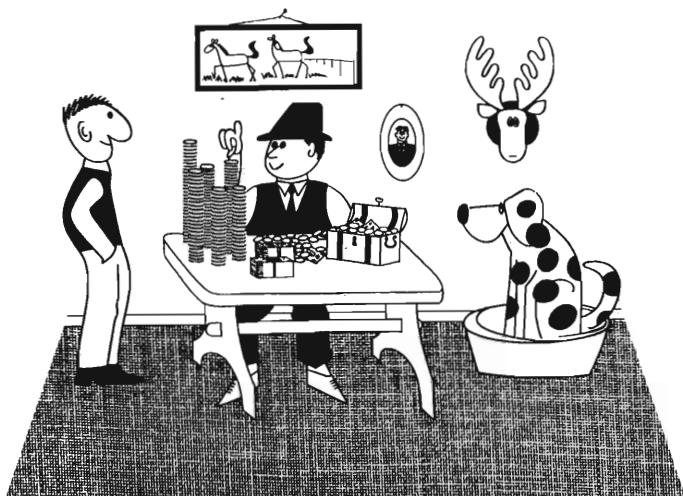
SKOVEN

Månedsskrift
udgivet af
Dansk Skovforening
Juni 1971



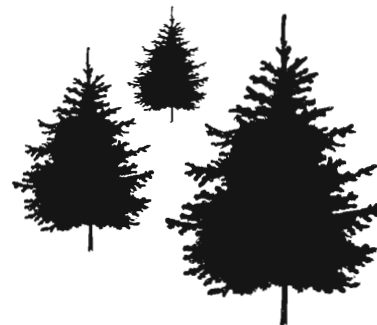
6

VIL DE HAVE PENGE? MASSER AF PENGE.....



så sælg Deres produktion af pyntegrønt til mig. Jeg betaler absolut Danmarks højeste pris, alt efter kvalitet og længde; et hvilket som helst parti, stort eller lille, er jeg køber til. Henvend Dem hurtigst muligt af hensyn til tilrettelæggelsen af eksporten, og jeg kommer og ser, hvad De har og aftaler leveringstid.

Juletræer af Nordmanniana og Nobilis 1. og 2. kvalitet fra 3/4 til 6 m også krydsninger.



Klip af Nordmanniana 1. og 2. kvalitet, Nobilis 1- 2- 3 og ekstra blå købes. Ædelgran af 20-30 årige bevoksninger, og ellers alt andet finere pyntegrønt, Buskbom - Retinospora - Cryptomeria J. - Cypres - Rødeg fra yngre bevoksninger. Koncener Dem om mig, og De vil alle dage få flere penge hjem. Ring eller skriv et brev til

Reinholdt Anderson

»Pynten« pr. Birkerød st. Telefon 81 05 66-81 39 49
bedst aften privat. »Pyntegrønt engros«

Specialsprøjtning af skov

Har De ukrudts- skadedyrs- eller sygdomsproblemer i skov eller planteskole så lad os klare problemerne med:

Specialsprøjtning (høj og lavtryks)

Specialvogne (Unimog)

Special-uddannet mandskab

og vi anvender kemikalier fra Aktieselskabet Agro-Kemi.

Indhent tilbud både på sprøjtning og kemikalier

fra

Fyns Sprøjte-Service A/S K.I.B.

Nyborg

telf. (09) 31 27 06

Firmaet med mange års erfaring.

Ændring af Lov om landbrugsejendomme

Den 14. maj 1971 vedtoges en del ændringer til lov om landbrugsejendomme nr. 114 af 4. april 1967. Blandt ændringerne skal særlig nævnes »ad § 4 om ophævelse af landbrugspligten udgår nr. 4, når jord, der er mindre egnet til jordbrugsdrift, agtes anvendt til beplantning, og jorden pålægges fredskovspligt i henhold til skovlovens § 4«.

§ 4, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Tilladelser efter stk. 1, nr. 4 (om forekomster i jorden), kan bl. a. betinges af, at udnyttelsen sker efter en godkendt plan, at de arealer, der benyttes til gravning og materialeaflægning, ved passende behandling og tilplantning m. v. bringes i en sådan stand, at de ikke virker skæmmende for landskabet, og at der stilles fornøden sikkerhed for eventuelle betingelsers opfyldelse. *Tilladelser efter stk. 1, nr. 5 og 6, kan bl. a. betinges af, at jorden tilplantes og eventuelt pålægges fredskovspligt i henhold til skovlovens § 4, eller at jorden pålægges forpligtelser, der tager sigte på bevarelse af landskabelige værdier eller tilgodeser ordensmæssige hensyn.*«

§ 4, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Når en landbrugsejendom ved udstykning eller på anden måde nedbringes under 2 ha, bortfalder landbrugspligten. Ved udstykning m. v. af en landbrugsejendom, der er under 2 ha, bortfalder landbrugspligten ligeledes.«

§ 7, stk. 2, 1. pkt., affattes således:

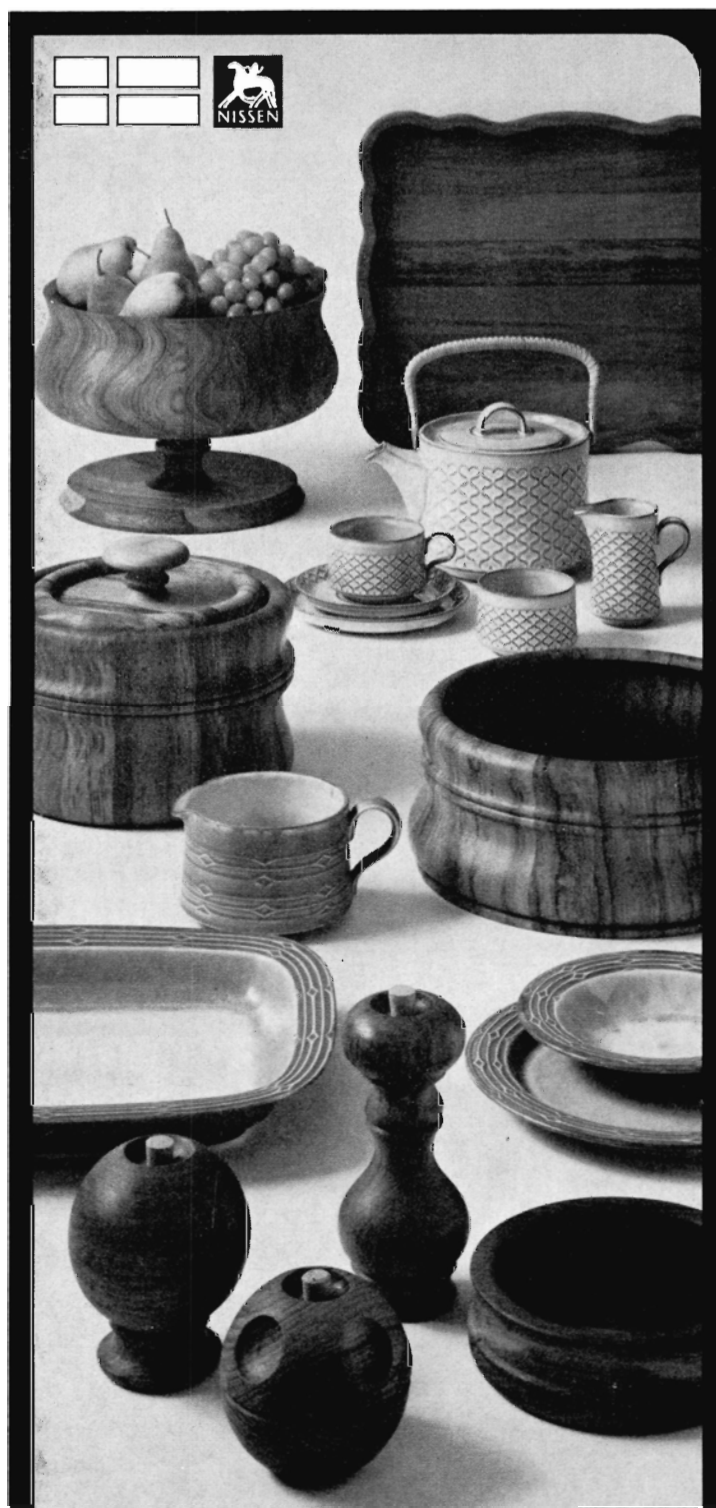
»Ejeren kan dog *tilplante en del af en landbrugsejendoms jorder og til eget brug udnytte forekomster i jorden af tørv, grus, kalk o. lign. eller give andres en tilsvarende begrænset udnyttelsesret.*«

§ 7, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Hvor særlige forhold taler derfor, kan landbrugsministeren gøre undtagelse fra bestemmelserne i stk. 1 (om jordbrugsmæssig udnyttelse). Tilladelser kan tidsbegrænses og kan iøvrigt betinges efter tilsvarende regler som angivet i § 4, stk. 2.«

§ 9, stk. 1, affattes således:

»Landbrugsejendomme, der tilhører samme ejer, kan uanset bestemmelsen i § 8, stk. 1 (om selvstændigt brug) drives sammen.«



**Foruden brugskunst
laver vi stadigvæk masser af tønder,
og til dette formål
har vi brug for store mængder af bøgetræ,
især stavkævler**

NISSEN 

**RICHARD NISSEN - 8870 LANGAA
TLF. 06-461333**

I § 9, stk. 2, 2. pkt., ændres »100 ha« til »200 ha«, og efter 2. pkt. indsættes:

»Hører de samdrevede jorder til flere end fem landbrugsejendomme, må samdriften dog ikke omfatte mere end 100 ha.«

§ 13, stk. 1, affattes således:

»En landbrugsejendom kan sammenlægges med anden landejendom, såfremt det samlede jordtilliggende ikke overstiger 100 ha. På samme betingelse kan et areal, der udstykkes fra en landbrugsejendom, sammenlægges med en anden landbrugsejendom. *Arealer, der er tilplantet og pålagt fredskovpligt, samt søarealer, strand-*

bredder og andre arealer, der er helt uden dyrkningsmæssig værdi, kan fratages ved beregningen af de samlede jordtilliggende.«

E. T.

Kursus i Skovbrug

Selskabet Landbrugslederen, Centralforeningen af Tolvmandsforeninger og Landbrugets Arbejdsgiverforening har i dagene 13. og 14. marts 1971 afholdt et kursus i skovbrug for landbrugsledere på Næsgaard Agerbrugsskole.

Kurset var arrangeret i samarbejde

med skovskolen i Nøddebo og Skovteknisk Institut og ledes af godsejer Claus Castenskiold, Hørbygaard. Kurset havde over 30 deltagere, landbrugsledere fra godser over hele landet.

Kurset omfattede en række foredrag ledsaget af talrige lysbilleder og film, en skovvandring under ledelse af skovrider J. Rolsted, Corzelitze, samt et indlæg om praktiske erfaringer om fællesdrift fra Skjørringe på Falster. Konklusionen af de afholdte drøftelser blev, at der hos kursisterne var et meget udtalt ønske om videregående kursusvirksomhed i praktisk skovbrug for landbrugsledere.

TOP KH SCHERING



Import: Josef Fuchs A/S
- Strandlodsvej 9 -
2300 København S.
Telefon (0127) AS 3737



I skovkulturer mod urte- og træagtig tokimbladet vegetation, når denne er mest ømfindelig. I nåletrækulturer (ikke lærk) kan midlet anvendes uden afskærmning, på grund af lavt damptryk. Sprøjtning bør finde sted efter første vækstperiodes afslutning, d.v.s. når den nye endeknop kan føles. Sprøjtningen sker således på et tidspunkt, hvor den uønskede vegetation endnu ikke er forveddet og derfor meget følsom. Samtidig er tidsrummet fra midt i juni til sidst i juli en periode, hvor man i skovbruget har tid til at udføre dette sprøjtearbejde.

Let bekæmpbar (6 kg/ha): birk, nælder, hindbær, gederams, tidsler og skov-hanekro.

Bekæmpbar (8 kg/ha): brombær, hyld og æl.

Nedvisning af opvækst (8 kg/ha): hassel, ask, røn, ær, pil, bøg, eg, elm m. fl.

DOSERING 6-8 kg pr. ha.

Væskemængde: 600-800 ltr. pr. ha.

PLANLÆGNING

DANSK
SKOV-
FORENING



DANSK STÅL INDUSTRI $\frac{1}{2}$ AF 1933
GREJSDALEN PR. VEJLE

Skovhamre
Kiler for træ
Savambolte
Plantehakker
Barkspader
Økser

BULLBOARD K/S

MADS CLAUSENSVEJ 11, 9800 HJØRRING
TLF. (08) 92 45 77

**KØBER AF BØG
KONTANT AFREGNING**

Sælg
gennem
SKOVEN

Ændring af funktionærloven

Den 14. maj 1971 vedtoges en del ændringer i funktionærloven, blandt hvilke særligt skal nævnes:

Funktionærer, der har været ansat 12, 15 eller 18 år i samme virksomhed, skal have udbetalt en efterløn svarende til 1, 2 eller 3 måneders løn, medmindre der oppebæres pension ved fratrydelsen fra arbejdsgiveren eller folkepension. Dør en funktionær i ansættelsestiden, tilkommer der funktionærens ægtefælle eller børn under 18 år 1, 2 eller 3 måneders løn, når funktionæren har været ansat i 1, 2 eller 3 år.

E. T.

FORESTRY IN DENMARK, 1971

En ny udgave af »Forestry in Denmark« (27 sider) er nu udgivet af Dansk Skovforening.

Bogen giver på engelsk oplysninger om danske skovforhold: Adresseliste for skovbrugets organisationer og videncentre, statistik, skovdyrkning, forsøgsarbejde, undervisning, administration, forstlig lovgivning, handelsforhold, træindustri, organisationer, tidsskrifter m. m.

Bogen er til gavn for næsten ethvert skovdistrikt, idet den kan gives til en udlænding, som kommer på besøg, eller sendes til en skovinteresseret i udlandet som gave.

Bogen kan bestilles ved henvendelse til Dansk Skovforening, Vester Voldgade 86, 1552 København V. Tlf. (03) 1221 66. Den koster kr. 8.- + moms + forsendelse.

SKOVSKOLERÅDET

til 31/5 1974

Formand:

Statsskovdirektør *H. Frølund*,
Direktoratet for statsskovbruget,
Strandvejen 863, 2930 Klampenborg.

Medlemmer:

Ekspeditionssekretær *H. Wulff*,
Landbrugsministeriet,
Slotsholmsgade 10, 1216 København K.
Repræsentant for Landbrugsministeriet.

Professor *P. Moltesen*,
Den kgl. veterinær- og landbohøjskole,
Skovbrugsafdelingen,
Rolighedsvej 23. 1958 København V.
Repræsentant for Den kgl. veterinær- og
landbohøjskoles skovbrugsafdeling.

Statsskovrider *T. Tonboe*,
»Bøgelund«, Frederiksborg Statsskov-
distrikt, 3400 Hillerød.
Repræsentant for Statsskovbruget.

Godsejer, forstkandidat *A. Hastrup*,
Dønnerup skovdistrikt, 4450 Jyderup.
Repræsentant for Oans Skovforening.

Skovrider *H. C. Andersen*,
Lystrup, 4640 Fakse.
Repræsentant for Skovbrugets
arbejdsgiverforeninger.

Forretningsfører *Jes Nissen*,
Nyropsgade 25, 1602 København V.
Repræsentant for Dansk Arbejdsmands-
og Specialarbejderforbund.

Statsskovfoged *Rudolf Sørensen*,
Tvedhus, 9510 Arden.
Repræsentant for Danske Skovteknikers
Landsforening.

Skovfoged *Ulf Krogh-Olsen*,
Åshøj, 4600 Køge.
Repræsentant for Danske Skovteknikers
Landsforening.

Sekretær:

Forstfuldmægtig *M. Elbæk Jørgensen*,
Direktoratet for statsskovbruget,
Strandvejen 863, 2930 Klampenborg.

Pyntegrønt

Til den kommende sæson købes i større partier:

Nordmannsgran I, Nordmannsgran II,
Nobilis extra, Nobilis I, Nobilis II, Nobilis III
Ædelgran,
Grandis,
Cypres, Cryptomeria, Weymouthsfyr, Bjergfyr, Hvidgran,
Rødgran, Storbladet Buxbom, Retinospora,
Juletræer i: Rødgran, Nordmannsgran og Nobilis.

Egon Jørgensen

Østerled
Staunholt
3460 Birkerød.
Tlf. (01) 81 14 82

Isotopkursus ved den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole

Isotoplaboratoriet, Fysisk Laboratorium, afholder i efterårssemestret 1971 et grundkursus i isotop- og tracereteknik.

Kursusvarigheden er 14 effektive uger med undervisning 2 eftermiddage ugentlig, henholdsvis 3 timers forelæsning og 4 timers laboratoriearbejde. Lærebøger på engelsk benyttes ved kurset, og der afleveres en øvelsesrapport og et opgavesæt ugentlig.

Kurset omfatter et grundlag i helsefysik, atom- og kernefysik, radiokemi, statistik og tracermetodik med henblik på anvendelse af isotoper i forskning vedrørende jord, planter og dyr.

Inden afslutningen afholdes 3 gæsteforedrag: (1) Isotopers anvendelse i veterinærvidenskab og husdyrbrugsforskning, (2) Anvendelsen af isotoper og stråling i jordbundskemi og planteernæring, og (3) Følgerne for landbruget af radioaktiv nedfald i en nødsituation. Desuden arrangeres en ekskursion til AEK-anlægget, Risø.

Kurset afsluttes med en skriftlig prøve og højskolen udsteder et diplom til de kursister, der gennemfører kurset og består den skriftlige prøve.

Kursusaftakten er kr. 750, men der gives dispensation til højskolens medarbejdere og licentiatstuderende. Kandidateksamen er normalt en adgangsbetingelse.

Ansøgning om optagelse på kurset sker skriftligt til Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Studiekontoret, Bülowvej 13, 1870 København V., inden udgangen af juni måned 1971. Nærmere oplysning kan fås ved henvendelse til Fysisk Laboratorium, telefon (01) 35 17 88, lokal 2311.

Hvis der indkommer flere ansøgninger, end der er pladser til på kurset, har licentiatstuderende fortrinsret, og alt andet lige præfereres der iøvrigt efter ansøgningens modtagelsesdato.

NOTER

Dimitterede forstkandidater i maj 1971

Albrechtsen, Erik (Aalborg), Brunemark, Ole (Karlsunde), Damgaard, Poul (Ketting, Als), Gold, Anker Petersen (Barrit), Herløw, Mikal (København), Lindgreen, Holger Bjørn (Aalborg), Løbner, Ove Kryger (Kastrup), Nielsen, Jørn Rude (Frederiksberg), Nielsen, Tom (Brønshøj), Overby, Bent (Skørping), Ravn, Bo Michael (Hellerup), Sønderby, Niels (Holbæk), Terp-Hansen, Niels (Viuf), Thomsen, Peter Ladekarl (Arnum).

90 år

Skovrider *Carl Bistrup*, fhv. skovrider for Torbenfeldt skovdistrikt, fylder 90 år den 22. juli d.å.

25 års jubilæum

Den 1. august d.å. har *Lars Vigen* været skovrider og godsforvalter på Holsteinborg i 25 år.

Stigende papirforbrug

FAO's »Press Release«, 14.5. 1971 meddeler, at der har været afholdt et møde i FAO's hovedkvarter i Rom over temaet »World Demand, Supply and Trade of Pulp and Paper«. 54 repræsentanter fra 21 lande deltog. Ved mødet blev det fastslået, at der var et stigende krav i verden til papir og pap og at det ville kræve en stor økonomisk ekspansion i udviklingslandene med store uberørte skovreserver at skaffe træet frem. Der kalkuleres med, at verdens forbrug af papir og pap vil stige fra 123 mill. tons i 1969 til 285 mill. tons i 1985.

P. H.

Fjernelse af vejtavle kendt uberettiget

Efter vedtagelsen af den nye naturfredningslov ønskede ejeren af et privat skovdistrikt at begrænse færdslen på en privat vej gennem en af distriktets skove. Den pågældende vej blev dels benyttet som tilkørselsvej til en

landejendom dels som gennemfartsvej mellem to offentlige veje.

Efter aftale med politiet lod skovejeren ved indkørslen på privatvejen opstille en forbudstavle (B 18: Al uvedkommende kørsel forbudt), idet han dog forinden havde orienteret ejeren af den berørte landejendom, og overfor ham erklæret, at opsætningen af skiltet ingen betydning ville få for hans færdsel. Denne fjernede imidlertid den opsatte tavle, idet han påstod, at folk med ærinde til hans ejendom blev usikre på, om de måtte benytte vejen. Striden blev derefter forelagt for en domstol, som dels fastslog, at skovejeren var berettiget til at opsætte forbudstavlen, dels at fjernelsen af denne var uberettiget og en overtrædelse af færdselslovens § 25 stk. 3.

F. G.

**Næste nummer af SKOVEN
udkommer i udvidet form
medio august.**

Tormona 80 fjerner uønsket træagtig og urteagtig vegetation

- **Træagtig:** Til udvisning i løvtræsbevoksninger er Tormona 80 virksomt mod hassel, birk og andre arter. Farve kan iblandes, således at man lettere kan følge virkningen på de behandlede træer. I nåletræsplantager (rødgran) kan birk bekæmpes, uden at granerne skades. Denne behandling bør foretages i juli-august. Tormona 80 kan iøvrigt benyttes til udvisning i nåleskovskulturer – se 859. meddelelse fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur: »Kemisk udtyndning af nåletræer«.
- **Urteagtig:** Tormona 80 er velegnet til bekæmpelse af skvalderkål, nælde m.fl. Spørg efter Tormona 80 hos Deres sædvanlige leverandør af skovbrugskemikalier.



FERROSAN
PLANTEBESKYTTELSE

HOVEDFORHANDLER: A/S REMEDIA · HOVEDVEJEN 3 · 2600 GLOSTRUP · TELEFON (01) 45 18 11

SKOVEN

Månedsskrift udgivet af
DANSK SKOVFORENING.
Vester Voldgade 86.
1552 København V.,
Telf.: (01) 12 21 66 *
Postgirokonto: 1964.

Ansvarshavende:
Redaktør Knud Meister
Bredgade 41
1260 København K.
Telf. (01) 11 95 11

Redaktionsudvalg:
Baron, dr. agro.
M. Schaffalitzky de Muckadell
(formand)
Professor N. K. Hermansen
Kgl. skovrider Vagn Johansen
Forstfuldmægtig
M. Elbæk-Jørgensen
Skovrider Aa. Marcus Pedersen

Annoncetegning:
Redaktør P. Hauberg.
Dansk Skovforening.

Abonnement:
Tegnes hos Dansk Skovforening.
Koster for 1971
kr. 46,- (incl. moms kr. 6,-)
Medlemmer af Dansk Skovforening
og bestyrere af medlemsdistrikter modtager
SKOVEN og »Dansk Skovforenings Tidsskrift«
vederlegsfrit.

Forsiden:



Løvhang.

Trykt af
Fr. G. Knudtzons Bogtrykkeri A/S
Toldbodgade 57
1253 København K.

JUNI 1971

Dansk Skovforenings generalforsamling

Uddrag af formandens omtale af foreningens forhandlinger
med myndighederne i det forløbne år

Moltkes Palæ i København var rammen om Dansk Skovforenings generalforsamling den 3. juni. DTS' juli-nummer bringer den fulde ordlyd af formandens beretning. Her skal derfor kun nævnes nogle af de punkter i beretningen, som omhandlede arbejdet i Dansk Skovforening i 1970-71:

★ Overfor det offentlige har foreningen i det sidste år ført en række forhandlinger, som heldigvis, ifølge sagens natur, har været mindre dramatiske, end tilfældet har været i de seneste år.

★ Skovforeningen har ved skriftlig henvendelse til det folketingsudvalg, der behandler lovforslaget om ændring af lov om særlig indkomstbeskatning, anmodet om, at skovejendomme i denne forbindelse ligestilles med de øvrige jordbrugserhverv.

★ Foreningen har ved personlig henvendelse anmodet landbrugsministeren om at overveje mulighederne for at optage skovbruget i den nye lov om tilskud til den landøkonomiske konsulentvirksomhed. Skovforeningen vil fra lovens ikrafttræden den 1. oktober i år kunne regne med 3 konsulenttilskud svarende til ca. 120.000 kroner.

★ Med kulturministeriet har foreningen ført en række forhandlinger om spørgsmål med tilknytning til den nye naturfredningslov. Det er vor opfattelse, at kulturministeriet stadig ser meget positivt på erstatningsspørgsmål i forbindelse med skadefølger af loven. Men det er endnu usikkert, hvordan erstatningsspørgsmålene skal behandles, og der er i det hele taget usikkerhed omkring administrationen af naturfredningsloven.

★ Hvad angår de af Skovforeningen i samarbejde med kulturministeriet udførte skilte, må man konstatere, at et meget betydeligt antal skilte — ca. 3.000 — nu er opsat i private skove.

★ Det er foreningens opfattelse, at problemerne i forbindelse med publikumsbesøg efter naturfredningslovens ikrafttræden ikke endnu er særligt store.

★ Skovrider S. Bjerke har på foreningens forespørgsel oplyst, at man ikke for tiden fra kulturministeriets side har planer om yderligere lovgivning om etablering af naturparker. Ejheller er der planer om særlig lovgivning om friluftorganisationernes brug af naturen.

★ Skovforeningen har diskuteret muligheden af en public relations virksomhed med kulturministeriet. Der er ingen tvivl om, at der er mulighed for at få et samarbejde i gang om udarbejdelse af brochurer, kort m. m. til regulering og vejledning i forbindelse med publikums færdsel i naturen.

★ Skovforeningen overvejer for tiden at rette en henvendelse til finansministeriet om etablering af en skovfundsordning til imødegåelse af det fra år til år varierende hugstubbyttes skattemæssige problem. Denne ordning skulle være af samme art som den svenske.

Ekskursion til Sverige

Efter generalforsamlingen drog ca. 100 medlemmer til Kristiansstad, hvor en ekskursion dagen efter fandt sted. Dens formål var at give deltagerne et billede af »Skåneskog«s (Skånes Skogsägareförenings) alsidige aktiviteter, omfang, struktur og arbejdsform. Programmet omfattede et foredrag af vicedirektør L. Beijbom om Skåneskog-koncernen, ekskursion i skoven, besøg på Broby industrierne (cellulose- og papirfabrik, løvtræsavværk og spånpladefabrik) samt et kort ophold ved træterminalen for savede varer, Stoby.

Trækvaliteten i gran plantet på stor afstand

H. Kramer, P. H. Dong og H. J. Rusack har i Allgemeine Forst- und Jagdzeitung 1971, 2, side 33 redegjort for resultaterne af en undersøgelse foretaget i 71 rødgranbevoksninger i Vesttyskland plantet på stor afstand. Alle dele af Vesttyskland er repræsenteret i bevoksningerne og varierer i alder fra 33 til 119 år og i bonitet fra I-III. De 35 granbevoksninger er række kulturer, medens resten er plantet efter andre metoder. Rækkeafstandene varierer fra 2,0 til over 5 m, og afstanden mellem planterne i rækken har været fra 0,75–1,75 m, således at planteantallet pr. ha har varieret fra 5200 stk. til 1100 stk. Plantningen på stor afstand er blevet sammenlignet med jævndrende på normal afstand.

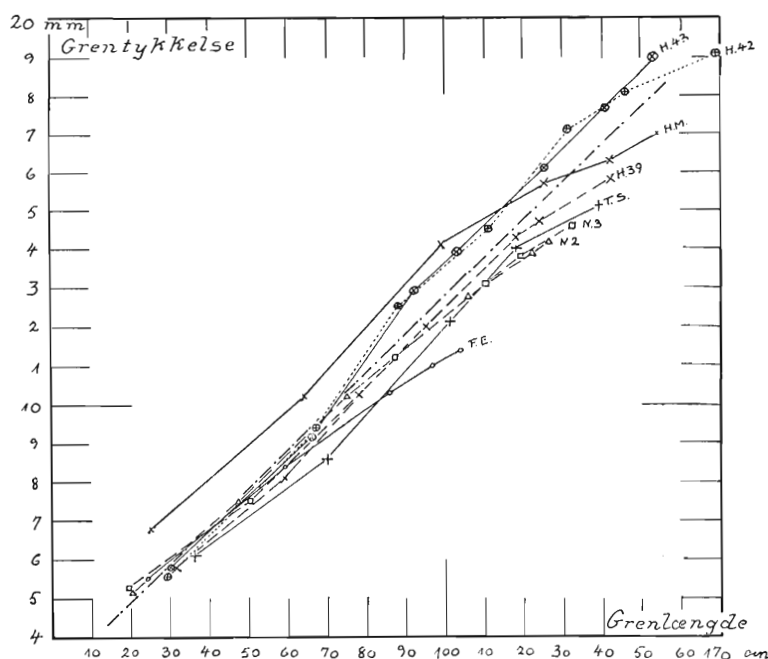
Hvorledes bedømmer man kvalitet m. m.?

Grentykkelsen tiltager med stigende højde, og det gælder såvel for bevoksninger med stor og lille oprindelig planteafstand. Den forskel, der kan være ved plantninger på stor afstand for grendiameterne i brysthøjde, er allerede udjævnet, når man undersøger grentykkelsen i 5 m højde. Nylinder har således i planteafstandsforsoget i

rødgran på Omberg påvist, at medens den gennemsnitlige grendiameter ved stammen i brysthøjde var 3,9 mm større ved et plante forbund på $2,0 \times 2,0$ m end på $1,5 \times 1,5$ m, var forskellen i 5 m højde kun 0,6 mm. I større højde påvirkes grentykkelsen stærkt af den senere hugststyrke. I øvrigt vil grentykkelsen være stærkt (-ere) påvirket af jordbund og provenienser.

Undersøgelse over den tidlige og hyppige udhugningsvirkning på rødgranens vækst.

J. A. Løvingreen har i DST 1935 side 549 redegjort for udhugningens betydning for grendiameteren. Ganske vist er disse bevoksninger startet med normalt store planteantal, men ved den hugststyrke, der benyttedes på Frijsenborg omkring 1930, blev grendiameteren sjældent over 20 mm. Grendiameteren var stigende med højden fra ca. 10 mm i brysthøjde til ca. 20 mm i 10–12 m højde. Løvingreen konstaterede, at grentykkelsen ved stammen korrelerer med grenlængden, idet grentykkelsen efter de optegnede kurver er ca. 3 mm + 1 mm for hver 10 cm grenlængde (altså for en grenlængde på 1 m ca. 13 mm og for en grenlængde på 1,7 m ca. 20 mm).



Rødgran

Forhold mellem grenlængde og grentykkelse.
(J.A. Løvingreen, DST 1935.)

Ved et planteantal på 1000 stk., altså 10 m^2 pr. træ svarende til en cirkel med en diameter på ca. 1,8 m skulle altså grentykkelsen i 10–12 m højde ikke overstige ca. 20 mm, og de nedre grene, der da vil være døde, vil være mindre.

Bonitetens betydning for grendiameteren har vist sig ved de af Skovbrugets Arbejdsgiverforeninger foretagne tidsstudier over skovning af gran, idet tidsforbruget for afkvasningen på grund af større grentykkelse var større på Bregentved bon. I end i Birkebæk plantage bon. V.

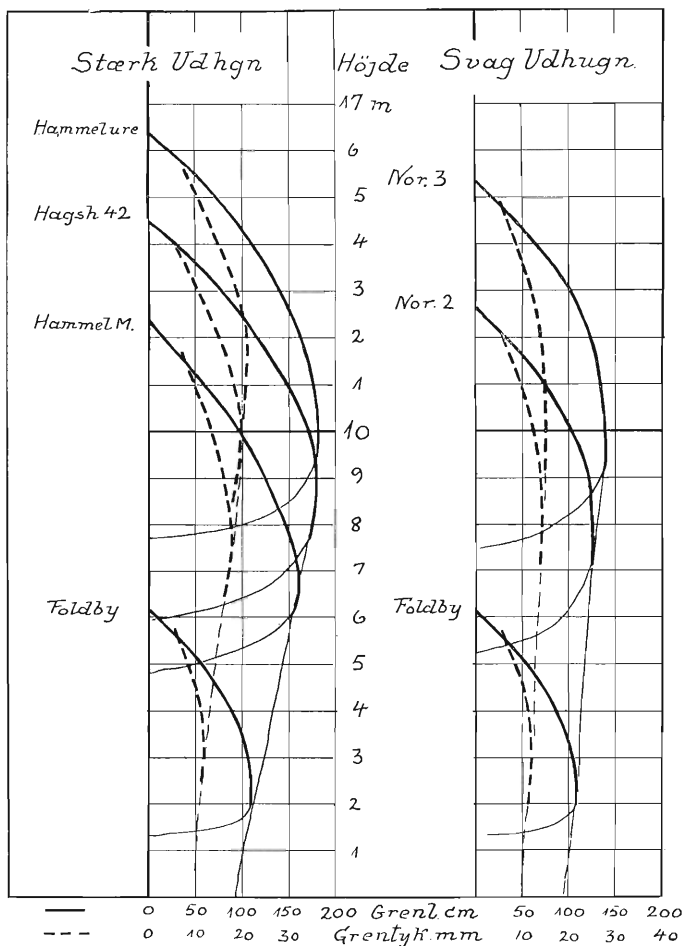
K. D. og R. har for at få et kvalitetsmål undersøgt den største grentykkelse i 5 m højde for nåletrætømmer (Langholz) efter den tyske HOMA-klassificering for B-Holz, der må have små og middeltikke knaster, og C-Holz, der må have tykkere knaster. B-Holz havde her en knastdiameter uden bark på 15 mm og C-Holz på 36 mm med et ret tydeligt skel mellem de to klasser ved ca. 20 mm under bark. Man har derfor som kvalitetsmål valgt en største grendiameter i 5 m højde på 20 mm.

Denne grendiameter på 20 mm, har flere forskere konstateret, vil selv ved store rækkeafstande på 2,5–4 m først blive overskredet i højder på 8–14 m. Endvidere skal det tilføjes, at en ydre knast på 20 mm oftest er mindre for de brædder, der skæres deraf.

Grentykkelsen

Undersøgelsen blev foretaget i prøveflader, og på et antal svarende til de 500 største træer pr. ha blev den største grendiameter under bark målt i 5 m højde på grene, der vendte mod rækkel mellemrummet (Gassenast = mellemrumsgrene), da disse grene i reglen er tykkere end grenene i rækken.

Det viste sig, at indtil en rækkeafstand på 3,0 m var forskellen mellem plantninger med stor rækkeafstand og på normal tæt afstand ikke tydelig, men ved mindre afstand i rækken for sammenligningsbevoksningen var forskellen større. Ved 4 m rækkeafstand var forskellen tydelig fra 106–126 pct. af sammenligningsbevoksningens grendiameter og ved 5 m rækkeafstand fra 114–142 pct.



**Rødgran
Krone-
udvikling
for svag
og stærk
hugst på
Frijsen-
borg.
(J.A. Løven-
DST 1935.)**

rækkeafstand end kvadratforbund ved plantning af rødgran.

J. A. Løvengreens kurver fra 1935 kan antageligt også anvendes for plantninger anlagt på stor afstand, idet grentykkelsen må forventes at følge grenlængden på nogenlunde samme måde.

Forløbet af grentykkelsen vil for plantning på større afstand være således, at man må regne med en større grentykkelse i brysthøjde, f. eks. 15 mm stigende til 20 mm i 10 m højde. For særligt store afstande vil grentykkelsen på 20 mm dog allerede kunne forventes i 8 eller 6 m højde. Den kritiske grentykkelse på 20 mm under bark vil sjældent blive overskredet, såfremt man i øvrigt lader bevoksningerne gro sammen og slutte sig som i de stærkt huggede bevoksninger på Frijsenborg i 1920'erne.

For Hammel Mølleskov (M) svarer hugststyrken nogenlunde til D-B-hugsten i hugstforsøget i Sophie Amaliegård skov.

Desværre er der endnu ikke offentliggjort målinger af grentykkelsen fra hugstforsøget i Sophie Amaliegård skov eller fra planteafstandsforsegene. Kvalitetssorteringen af nåletømmer sker her i landet efter et skøn til klasserne A-, B- og C-tømmer. Her vil den refererede artikels undersøgelse over grendiameterne 5 m fra roden og J. A. Løvengreens kurver fra 1935 måske kunne give et ideoplæg til en mere koncis udformning efter grentykkelsen 5 m fra rodenden.

E. T.

Der konkluderes:

Sammenligningen af grentykkelserne viser, at den tætte afstand i rækken tydeligt påvirker mellemrumsgrenenes tykkelse. Ved en afstand i rækken på 1,0 m vil en rækkeafstand på 3,5 m (2800 stk. pr. ha) ikke betyde nogen væsentlig kvalitetsforringelse i forhold til sammenligningsbevoksningen på 1,5×1,5 m (4400 stk. pr. ha).

Andelen af grovknastet træ (C-Holz)

For de undersøgte sammenligningsbevoksninger var C-Holz-andelen 12,7 pct. (fra 0–36 pct.), hvilket er lidt mindre end for Forstamt Hardegsen, hvor den er opgjort til 15 pct. (4–37), en forskel, der skyldes randtræer. For de undersøgte bevoksninger var C-Holz-andelen indtil en rækkeafstand på 3,5 m ikke større. Ved 4 m rækkeafstand stiger den og er 0–50 pct. større, og ved 5 m 10–58 pct. større. Afstanden i rækken påvirker stærkt på samme måde som for grentykkelsen. Indtil en rækkeafstand på 3,5 m og tæt afstand i rækken altså ingen større andel af grovknastet, C-Holz.

Ovalitet

Ovaliteten er ikke større for større rækkeafstand, men følger den fremherskende vindretning.

Diametertilvækst.

Store rækkeafstande over ca. 3 m har en større diameter for de 500 største træer pr. ha, men en stærk hugst i bevoksninger anlagt med større antal kan udviske en del af forskellen.

Undersøgelserne viser altså, at lokalitet (bonitet) og proveniens samt den senere tynding kan påvirke grentykkelsen (kvaliteten) for rødgran stærkere end planteafstanden.

Rækkeafstande på 2,5 og 3,0 m kan tilfredsstillende opstillede kvalitetskrav, men afstanden i rækken må da ikke være for stor, for rækkeafstanden 2,5 m ikke over 1,5 m i rækken (mindst 2600 stk. pr. ha). For kvadratforbund bør afstanden ikke være over 2,0×2,0 m (2500 stk. pr. ha).

Da tidsforbruget og dermed omkostningen ved plantningen og senere kulturpleje er mindst ved større rækkeafstande (færre antal meter række) og tættere plantning i rækken, vil det være at foretrække at anvende større

Skovloven

H. Wulff: *Kommentar til lov nr. 164 af 11. maj 1935 om skove og til enkelte andre lovbestemmelser om skovforhold.* 171 sider. Pris 46,00 kr.

Kontorchef S. Kinch udarbejdede i 1944 en kommentar til skovloven, der tryktes i Dansk Skovforenings Tidsskrift i 1944. Skovloven havde på det tidspunkt kun fungeret i få år, og de afgørelser, der forelå, var derfor af ret begrænset omfang.

Da der nu foreligger flere retsafgørelser og en efterhånden omfattende administrativ praksis vedrørende skovloven, har ekspeditionssekretær i landbrugsministeriet H. Wulff udarbejdet

D.F.F. ekskursion til jyske skovdistrikter

Rødgranhugstforsøget i Sofie Amaliegaard Skov og hugstmodeller på Løvenholm Skovdistrikt

Lederen af Statens forstlige Forsøgs-væsens træmålingsafdeling, H. Bryndum, redegjorde ved den ekskursion, Danske Forstkandidaters Forening den 26. maj havde til Clausholm skovdi-

strikt, for dette hugstforsøg, således som det er beskrevet i DST 1969, 4, side 57. Rødgranbevoksningen er nu 35 år, og vedmassefaktorerne pr. ha var i 1970:

Hugstgrad	Stamtal	Diam.	Grfl.	Masse	Tynding i alt	Tilvækst årlig	relativ
A	3800	12 cm	44 m ²	390 m ³	35 m ³	21 m ²	100
B	2400	14 cm	37 m ²	330 m ³	75 m ³	20 m ²	96
C	1100	18 cm	28 m ²	255 m ³	165 m ³	21 m ²	100
D-B	1000	20 cm	31 m ²	295 m ³	160 m ³	22 m ²	106
D	570	22 cm	22 m ²	205 m ³	235 m ³	21 m ²	102

Hugstforsøgets interessanteste del var D- og D-B-hugsterne, der nu adskiller sig tydeligt, ligesom man kan konstatere den forøgede diameter for D-B-hugsten i forhold til C-hugsten med omtrent samme stamtal pr. ha. Dertil kommer, at den mindre tilvækst, der blev konstateret for D-hugsterne i 1961-65, nu atter for den sidste periode viser en mertilvækst for disse hugster. Man har således uden at sætte tilvækst til opnået en diameterforøgelse ved en stærk stamtalsreduktion, før den egentlige stormrisiko indtræder, når bevoksningerne bliver over 12-14 meter.

De økonomiske beregninger, som H. Bryndum havde foretaget i 1965, var videreført og ajourført til 1971 og viste på grund af det mindre dækningsbidrag for stager og lægter uændrede salgspriser og stigende arbejdspriser, og den større andel tømmer for D- og D-B-hugsterne, at den økonomiske fordel for disse hugstgrader var blevet endnu større.

en ny kommentar til brug for skovmyndighederne og til vejledning for myndigheder, advokater og landinspektører, der lejlighedsvis kommer i berøring med loven.

Den vigtigste del er kommentaren til skovloven, hvor hver enkelt paragraf, stykke, sætning og ord få: en grundig gennemgang med dertil hørende fortolkning og henvisning til retspraksis og administrative afgørelser.

Denne hugstform vil fremover have den største interesse, især i den sydlige del af landet, hvor de ældste granbevoksninger nu efter stormfaldene i 1967 og 1968 på mange skovejendomme ikke er over 30-35 år, og man derfor vil være interesseret i at få nogle af bevoksningerne forceret frem til tømmerdimensioner ved en omdriftsalder på ca. 40-45 år. (E. Tolstrup. »Skoven« 1971. 4, side 61). Diskussionen var livlig; herfra skal nævnes:

Trækvaliteten bedømt ved afsmalning og grentykkelse virkede ikke foruroligende for skovrider B. Thorlacius-Ussing, men effekterne fra de tidlige hugster ved 6 m højde betragtede han som uafsættelige i dag. E. Tolstrup henviste til J. A. Løvengreens målinger af grentykkelsen ved stærk hugst DST 1935 side 549, hvor hugststyrken nogenlunde svarede til D-hugsten.

Trametes. Angrebet havde ingen tydelig variation for de forskellige hugstgrader, hvad der heller ikke var at vente, da forsøget er anlagt efter rødgran, hvor der både havde været angreb af trametes og honningsvamp. Afdelingsleder A. Yde-Andersen mente ikke, at trametesfaren ville være forøget på grund af anvendelsen af de

1. hugst. Alder cirka 20 år. Stamtal reduceres til 1800 pr. ha.
2. hugst. Alder cirka 27 år. Stamtal reduceres til 1100 pr. ha.
3. hugst. Alder cirka 34 år. Stamtal reduceres til 800 pr. ha.

På nogle prøveflader havde Due foretaget den første hugst svarende til disse modeller, altså med en reduktion af

store, tunge maskiner, og de svampe, man fandt i påkørselsskrab, var i reglen andre end trametes.

Stormfaldsrisikoen var nok noget større ved de stærkere hugster, men ikke i afskrækkende grad.

Grundvandsniveau havde i tilsvarende hugstforsøg på Alholm ikke vist udslag for hugststyrken.

Højden. Med stigende hugststyrke er middelhøjden stigende, fordi de små træer er borthugget, men bestemmer man »overhøjden« der gælder for de 100 største træer pr. ha, er der ingen forskel; men iøvrigt er der store udsving for de forskellige hugstforsøg.

Om eftermiddagen fortsattes på Løvenholm skovdistrikt, hvor skovrider J. E. Due viste nogle hugstmodeller, som han havde opstillet ud fra hugstforsøget på Sophie Amaliegaard, men således at tyndingen var indskrænket til 3 meget kraftige indgreb ved aldrene cirka 20, 27 og 34 år. Til grund for disse overvejelser havde Due dels egne iagttagelser og dels forsøgsberetninger. Det norske Fossumforsøg med planteafstande på 1, 2, 3 og 3,5 meter viste, at diameterforskellen fremkommer, før bevoksningerne er sluttet, derefter forløber diameterudviklingen parallelt.

For planteafstandsforsøget på Christianssæde var plantningerne på 2,0 × 2,0 meter efter Dues mening for ringe og på 1,75 × 1,75 meter ikke gode nok.

Der sker altid en vis afgang, og alle de skæve træer skal hugges så tidligt som muligt.

Rækkehugst er for Løvenholm ikke ønskeligt, da hugsten svarer til mideldiameteren og således ikke giver en større diameter efter hugst. Dertil kommer, at de huggede træer i de senere hugster oftest lægger sig på tværs af rækkerne, ligesom snetryk kan volde stor skade.

På Løvenholm er man derfor nu indstillet på at ville arbejde med stikspor og med en meget stærk hugst hver gang, hovedsagelig som lavtynding.

stamtallet til 1800 stk. pr. ha, svarende til en hugst på 60-70 pct. af stamtal og cirka 40-55 pct. af massen.

Det virkede chokerende på mange, men efter en vækstsæson vil billedet sikkert ændre sig meget.

Kvalitetsspørgsmålet har Due undersøgt ved måling af knasttykkelser og har her for den hidtil anvendte ret svage hugst fundet en god overensstemmelse med J.A. Løvengreen, DST 1935, medens den stærke hugst og store rækkeafstand viste større gren-tykkelser.

★

Forstkandidat P. Tutein Brenøe, Skovteknisk Institut, demonstrerede derefter i en cirka 30-årig granbevoksning ved hjælp af skovarbejder Knud Jørgensen, Kronborg Statsskovdistrikt, og distriktets traktorfører den metode, som er blevet udviklet med stikspor og fældning på den af skovarbejder Knud Jørgensen konstruerede og fremstillede rullebuk. Fældningen på rullebukken gav en stor lettelse på grund af en bekvem arbejdhøjde og dermed forøget præstation ved afkvistning med motorsav efter »et til seks-metoden« eller med en ændret EJA-barkspade. Træet kunne efter afkortningen i 4,5 eller 6 meters længde let placeres i passende bunker til senere udslæbning. En forudsætning for anvendelsen af rullebukken er, at hugststyrken er så stærk, at de enkelte træer selv kan falde og ikke skal løbes ned.

Traktoren var udstyret med det nye og billige Jobu-handyspil samt en udslæbningsplade med hak til kæderne, når bundterne var spillet ind. Med denne udslæbningsplade kunne det enkelte læs blive tilstrækkeligt stort, cirka 1,5 m³.

Til arbejdsmetoden hører også en kædefisker og en særlig åben, oval ring til binding af kæderne.

Forstkandidat Brenøe havde opstillet og gennemgik nogle omkostnings- og produktionskalkuler for spånpladetræ i 1 meter, 3 meter og 4,5 og 6 meters længde. Disse omkostningskalkuler bringes senere.

★

Efter demonstrationen kom direktør P. la Cour, Pinstrup, ind på industriens ønsker til råtræet; man var interesseret i de nye længder, men modtagings- og afbarkningsmetoderne på industrien måtte ændres. De omtalte længder kan alle give fuldt læs på lastbilerne, hvad det kneb med for træ aflagt i fuld længde. 3 meter længder-



Lindenberg-propeltallerkenharve

TEKNISK NYT

Ny Lindenberg-harve

Den nye harve må betragtes som en ajourføring af den traditionelle og velkendte Lindenberg-spadeharve, der, ligesom den nye harve, er udviklet ved et samarbejde mellem Chr. Christensens Maskinfabrik, Skørping, og skovrider H. Stougaard, Lindenberg skovdistrikt.

Lindenberg-harvens grundkonstruktion er uændret; den væsentligste ændring består i udskiftning af spadetal-

ne vil dog være de gunstigste for spånpladefabrikkerne. Længderne på 1, 3 og 4-5-6 meter muliggør anvendelse af lastbiler og påhængsvogne med kasse, således at disse kan foretage returkørsel med færdige spånplader. Brenøe nævnte, at de lange længder ville være for tunge for arbejderne. Jägmästare Chr. Winther, Sperlingsholm, der selv under det store stormfald i Halland har arbejdet med 3 meter længder, gik stærkt ind for de der benyttede specielle lastbærende traktorer med kran.

Den beskrevne metode med 4-5-6 meter længder er, som Brenøe nævnte det, udformet for skovejendomme, der disponerer over almindelige landbrugstraktorer, men for skovejendomme med specielle lastbærende traktorer eller med kran vil 3 meter længderne være velegnede.

E. T.

lerkenerne med propeltallerkener (se billedet). Udskæringerne mellem de enkelte propeller er meget dybe, hvilket, i forbindelse med en bred fas, gør redskabet bedre egnet til jordbearbejdning, hvor der ligger mindre mængder kvas.

Harven anvendes til fuldbearbejdning forud for tilplantning, idet der køres på kryds og tværs, og til rensning i kulturer, hvor der køres med en tallerken-sektion på tre tallerkener på hver side af planterækken. Præstation ca. 8-10 t./ha.

Harven har været afprøvet i en sæson, hvor den har vist sig meget driftssikker; dog kan propellerne bøjes, når de er nedslidte, men her er det let at påsveje en ny ende.

Er man i besiddelse af den gamle Lindenberg-spadeharve, kan man for ca. 1.400 kr. anskaffe de ny propeltallerkener og aksler, som let lader sig montere i den gamle rammekonstruktion. Den nye Lindenberg-harve koster ca. 6.500-7.000 kr. og forhandles af Chr. Christensens Maskinfabrik, Skørping.

bliv medlem af

Dansk Skovforening

Vester Voldgade 86, III
1552 København V.

Uddannelse og forskning

JENS DRAGSTED

Amanvensis, lic. agro.

I 1962 nedsatte undervisningsministeren et Universitetsadministrationsudvalg, som skulle overveje spørgsmålet om de administrative forhold for universiteterne og de højere læreanstalter. Som resultat af udvalgets betænkning, der fremkom to år efter, blev Planlægningsrådet for de højere uddannelser nedsat i 1964 og året derefter desuden Forskningens Fællesudvalg (FFU).

Planlægningsrådet udsendte i 1967 en skitse for udbygningen af de højere uddannelser indtil 1980. Et år senere nedsatte rådet et Centerudvalg, som skulle arbejde med planerne om uddannelsescentre. I en betænkning i april i år karakteriserede udvalget disse centre ved følgende kvaliteter:

1. *Et uddannelsescenter skal give et stort og varieret udbud af videregående uddannelser inden for koordineret struktur.*
2. *Det skal muliggøre en alsidig og attraktiv forskningsvirksomhed.*
3. *Det skal sikre fællesskab om en række servicefunktioner.*

Man tænker sig med andre ord, at der inden for et center skal finde et meget større antal uddannelser sted, end det nu kendes for de enkelte læreanstalter, og det foreslås, at de basale enheder i et center bliver institutter, som hver varetager et fags undervisning, uanset hvilken uddannelsesretning det drejer sig om, og som i øvrigt udfører forskning inden for det pågældende fags område. Dette betyder, at de nuværende grænser mellem uddannelsessteder falder bort. Centrets institutter og de uddannelsesudvalg, som nedsættes for hver uddannelsesretning, samles på hensigtsmæssig måde i faggrupper. Hvert uddannelsesudvalg har via faggruppen reference til et landsdækkende uddannelsesråd, hvis opgave er at planlægge og prioritere de uddannelser, der hører under rådet.

Det er en hovedidé i den foreslåede centeropbygning, at forskning og undervisning adskilles organisatorisk og finansielt, idet finansiering af forskning i stigende grad sker gennem de såkaldte forskningsråd. Herigennem

opnås en langt større mulighed for central styring og prioritering af forskningsudgifterne.

Såvel Planlægningsrådets skitse som Centraludvalgets betænkning fastslår, at når en lang række uddannelsesretninger samles i et center, skabes der mulighed for, at uddannelser med væsentlige berøringsflader bygges op over en fælles basisuddannelse. Endvidere bliver der mulighed for, at uddannelser kan bygges op over traditionelle fagkombinationer.

Samtidig med, at disse tanker er blevet formuleret, har næsten alle læreanstalter efter undervisningsministeriets anmodning i 1969 fået nye anordninger, og i foråret 1970 vedtoges loven om universiteternes styrelse. Hermed blev det første skridt taget i en omfattende demokratiseringsproces, som sikkert efterhånden vil integrere alle, som er involveret i forskning og undervisning i beslutningsprocessen i de styrende organer ved universiteter og læreanstalter.

A.S. konference

Den 8.-10. oktober afholdt Akademikernes Samarbejdsudvalg en konference i Randers om uddannelsescentrene. Næsten alle medlemsorganisationer var repræsenteret.

For at lette overblikket over det store emne, var konferencen delt op i tre temaer:

1. *Den fremtidige studiestruktur ved uddannelsescentrene.*
2. *Forskningen og de højere uddannelser.*
3. *Ledelse og administration af de højere uddannelser.*

Hvert tema blev behandlet i indledningsforedrag, i gruppemøder og en afsluttende plenumdebat. I forbindelse med det første tema holdt ekspeditionssekretær i undervisningsministeriet E. Goldschmidt et foredrag om organisation af uddannelsescentre, og i forbindelse med det andet tema talte professor P. Nørregaard Rasmussen om forskningspolitiske overvejelser fremsat af Forskningens Fællesudvalg, hvis formand han er.

Resultater af konferencen

De synspunkter, som blev fremsat under gruppe- og plenumdebat, var naturligvis ofte meget forskellige, og i mange tilfælde viste det sig vanskeligt at optrække en bestemt holdning.

I spørgsmålet om den fremtidige studiestruktur var der overvejende enighed om, at fælles basisuddannelser for uddannelsesretninger med fælles træk indebærer væsentlige fordele. Man anså det for vigtigt, at det endelige erhvervsvalg kan udskydes, indtil den studerende har fået bedre indsigt i det hovedområde (biologisk, samfundsvidenskabeligt etc.), som han er gået ind for. Man anså det som betydningsfuldt, at der i basisuddannelsen kan blive plads til en vis orientering, også i fag der ligger uden for hovedområdet. F. eks. kan der i en biologisk basisuddannelse undervises i fag som sociologi, nationaløkonomi og lign., således at de kandidater, der til sin tid bliver færdige som læger, farmaceuter o.s.v., bedre kan sætte deres uddannelse i relation til det samfund, de skal fungere i. Man lagde endelig vægt på det positive i den tanke, at uddannelser, som sigter mod forskelligt uddannelsesniveau, starter med (delvis) den samme undervisning. Dels kan den studerende derved vente med at beslutte, hvilket uddannelsesniveau han vil stile imod, til han har prøvet sine studieevner, dels betyder det, at mennesker med forskelligt uddannelsesniveau, som senere kommer på samme arbejdsplads, har bedre kendskab til hinandens uddannelser hvilket muligvis vil forbedre arbejdsklimaet.

Der var enighed om, at nuværende eksamensformer og karaktersystem bør ændres. Nogle var tilhængere af fuldstændig afskaffelse af eksamen, mens andre frygtede, at dette vil medføre, at de færdiguddannede i så fald vil blive prøvet på de steder, hvor de skal beskæftiges. Der var mest stemning for, at uddannelsesstederne vurderer de studerende med en to-delt skala: bestået/ikke bestået, og undlader en mere gradueret vurdering, som man ikke mente, der er sagligt grundlag for. Der var ønsker om at få indført en mere dynamisk vurdering, dvs. en vurdering, hvor den studerende bedømmes i forhold til et vist studieforløb.

Centertanken fik stort set en positiv behandling, og dens gennemførelse vil jo også være en væsentlig forudsætning for den ændring i studiestrukturen, som er omtalt før. Der var dog også betænkeligheder ved dens gennemførelse især hos repræsentanter for mindre læreanstalter, som med nogen ret frygter den vældige organisation, de vil komme ind under.

I diskussionen om forskningens forhold gav overvejelser over forskningens målsætning en del problemer. Man nåede dog til den formulering, at forskningens målsætning må være en undersøgelse af menneskets totale miljø (økonomisk, socialt, fysisk/psykisk etc.) og en beskrivelse af de faktorer, der kan virke forbedrende på miljøet. Hermed gives der forskningen et samfundsmæssigt engagement, og som en konsekvens heraf blev det udtrykt, at forskere ved udformning af deres projektansøgninger bør søge at redegøre for deres opfattelse af de samfundsmæssige konsekvenser af forskningsopgavernes løsning. Man var i øvrigt indstillet på, at forskningsprojekter i højere grad må løses på grundlag af bevillinger ydet fra et centralt sted (forskningsrådene), således at samfundet får større indflydelse på forskningsprioriteringen.

Det blev understreget, at hvis der fortsat skal leveres undervisning på det niveau, det sker i dag, må et nært forhold mellem forskning og højere undervisning bevares. Kun derved kan det sikres, at undervisningen ikke stagnerer i forældede synspunkter, men stadig stimuleres af de mest avancerede forskningsresultater. Man kom herunder ind på begrebet »den for undervisningen nødvendige baggrunds forskning«, hvorved forstås den forskning, en lærer udfører, når han gennem litteraturstudier, studierejser, laboratoriearbejde o. lign selvuddanner sig. Man var enige om, at en sådan forskning spiller en betydelig rolle, bl. a. fordi der ikke findes andre muligheder for løbende uddannelse af lærere til universiteter og læreanstalter, men at begrebet kræver en mere klar definition.

Under drøftelsen af forskningens relation til den højere uddannelse berørte man det problem, at hvis studentertilgangen til de højere uddannelser bliver ved at vokse, vil det blive van-

skeligt at skaffe de nødvendige lærerkræfter, og man kan da se sig nødsaget til at slække på kravet om lærernes ret til og behov for at drive forskning ved siden af undervisningen. Mange betragter dette problem som alvorligt.

Spørgsmålet om kommunikation mellem forskningen og brugerne af forskningsresultater blev behandlet. Der var enighed om, at det er meget påkrævet at få dette løst f. eks. ved at opbygge en kommunikationsvirksomhed i forbindelse med forskningsstederne, som det netop er sket ved Danmarks tekniske Højskole, men der blev peget på visse vanskeligheder ved erhvervslivets udnyttelse af forskningsresultater, idet erhvervsvirksomheder er tilbageholdende med investering i udnyttelsen af forskningsresultater, hvis de ikke har sikkerhed for en slags »eneret« indtil en produktion er sat i gang.

Med hensyn til ledelse og administration af de højere uddannelsesinstitutioner var synspunkterne meget delte. I spørgsmålet om indflydelse i institutionernes styrende organer var der fuld enighed om, at den demokratisering, som er indledt med de nye anordninger for læreanstalterne og styrelsesloven for universiteterne, er et fremskridt, og mange ser den gerne udbygget, men en afklaring af studenterrepræsentationens størrelse blev ikke nået. Mange så formodentlig gerne, at studenterne får 50 % repræsentation i de højere organer, men i spørgsmålet om institutternes ledelse var der sikkert overvejende modstand mod 50 % studenterindflydelse. Der var vist også overvejende modstand mod, at erhvervs- og aftagerinteresser skal have nogen indflydelse på forskning og uddannelse gennem repræsentation i institutionernes ledende organer.

Som en afslutning på konferencen blev det drøftet, hvorledes akademikerne og deres organisationer må forholde sig til den fremtidige udvikling for forskning og højere undervisning. Der blev herunder givet udtryk for, at den faglige afgrænsning af organisationerne må afpasses de ændringer, som vil komme i de forskellige uddannelser. Akademikerne må indstille sig på en mere fleksibel holdning til arbejdsmarkedet og hermed til løn-

politiken. De må gennem en fornuftig placering af den akademiske arbejdskraft og en samfundsenget holdning i deres arbejde argumentere for, at bevilling til uddannelse og forskning hører til de vigtigste og mest lønsomme investeringer, samfundet kan foretage.

Jens Dragsted

Afvikling eller udvikling

Fra et interessant foredrag af generaldirektør Fr. Ebeling, Kungliga Skogstyrelsen, Sverige, benævnt »Skal vi afvikle eller udvikle skovbrugserhvervet«, citeres:

Verdens udseende ved år 2050 = ungskovens omdriftstid kender ingen, men:

1. Vi må tro på fortsat liv trods atom-krigstrusler
2. U-landskløften må mindskes
3. Atomkraften afløser kul, olie og gas
4. Kloden har dobbelt så mange mennesker og tilsvarende behov for træ
5. FAO's prognoser har i så henseende været for forsigtige hidtil
6. Mennesket er på vej til at forurene sit miljø
7. Skovene med ren luft og vand bliver eftertragtede
8. En helt uplejet og naturgroet skov på renafdriftflader og marker bliver fæl og uskøn og har intet med urskoven i tusindårig vegetationsbalance at gøre. Vi må iøvrigt snarest frede de sidste urskovsrester
9. Sveriges samlede investering pr. år i træskovbrug incl. pleje er ca. 150 mill. kr., medens reklamen koster 2000 mill. kr. pr. år, og transporten af mennesker mellem by og arbejdsplads i Storstockholm koster 1000 mill. kr. pr. år.

Blandt andet derfor mener Fr. Ebeling, at de reproducerende skovbrug må fortsætte, men selvsagt ikke i stivnede traditioner. Der kommer nyt til: løbende resursinvestering og planlægning (EDB), fleksible administrative systemer, samlet organisering af småskovbruget o.s.v. Fr. Ebeling erkender, at der i Sverige p. t. ofte sker kapitalhævning af overstore gamle masser, men det forsvares med, at gødskning og moderne kulturanlæg vil give nedsat omdriftsalder.

– Statsskovposten

FRA SKOVBRUGS- INSTITUTTET

Herunder: Rapport fra skoleskovdistriktet

Det vil være mange bekendt, at man i 1970 gennemførte en omlægning af forprøveåret, således at de studerende, som påbegyndte skovbrugsuddannelsen i 1970, er samlet på Landbohøjskolens skoleskovsdistrikt, Farum distrikt, der ledes af skovrider Poul Petersen med skoleskovsassistent E. Riisgaard Pedersen som medarbejder. Det første undervisningsår nærmer sig nu sin afslutning, og det kan derfor have interesse at meddele lidt om forløbet.

Holdet, som er på distriktet, er på 15 studerende. Det startede undervisningen 17. august 1970 med et introduktionskursus af 14 dages varighed. På dette kursus blev givet studie- og erhvervsorientering ved medarbejdere fra skovbrugsinstituttet, Skovteknisk Institut, Arboretet, Naturfredningsforeningen og et fredningsplanudvalg. Endvidere blev givet et botanikkursus, og der var et ophold på Skovskolen med demonstration af redskaber og redskabsvedligeholdelse.

I løbet af undervisningsåret er afholdt en række kurser, indpasset på hensigtsmæssig måde i den øvrige undervisning. Ud over det ovennævnte botanikkursus er afholdt et botanisk vinterkursus og do. forårskursus, hver på 2 dage og under ledelse af Højskolens botaniske institut.

Et kursus i landbrugsdrift er afholdt ved en lærer fra Lyngby Landbrugsskole med orientering om landbrugshistorie, -politik, -regnskab, erhvervsforhold og driftsforhold.

En jagtkonsulent har holdt et kursus i jagt- og vildtlære, som har kvalificeret de studerende til at gå til prøve til erhvervelse af jagttegn. 2 har benyttet sig af denne mulighed.

Ved et savværksophold af en uges varighed har de studerende, som var fordelt på 11 forskellige savværker, løst en opgave vedr. beskrivelse af savværkets handels- og afsætningsforhold, produktionsgang etc., og der har senere været afholdt et 1-dags seminar til gennemgang af opgaver.

Planteavlstationen i Humlebæk har været vært for et 8-dages kursus i planteskolens forårsarbejde. Dette er

ligeledes afsluttet med en gennemgang i stuen af de indhøstede erfaringer.

I skovhistorie er afholdt i alt 1 dags undervisning i stuen og 2 ekskursioner til skovbrugsmuseet og nordsjællandske distrikter.

Endelig er der afholdt et 4-ugers kursus på Skovskolen. Dette har omfattet i alt 150 undervisningstimer, hvoraf 40 timer med praktisk arbejde. På dette kursus er undervist i savværkslære, kraftmaskinlære, redskabslære, driftslære, skovforbedringsarbejder, arbejdsledelse og arbejdsfysiologi.

Ved det praktiske arbejde på distriktet er det tilstræbt, at de studerende har prøvet alle normalt forekommende arbejdsopgaver i skoven, således at de har fået indtryk af, hvilke arbejder der er typiske for de forskellige årstider. Arbejdsopgaverne har været fordelt på distriktets skovparter, og af sikkerhedsmæssige grunde har de studerende arbejdet i 2-mands hold. Alt skovningsarbejde er udført med motorsav. De studerende har selv anskaffet motorsav ved distriktsopholdets begyndelse.

Mindst én dag om ugen har været afsat til teoretisk undervisning i skovridergårdens skolestue. I denne undervisning er givet en gennemgang af skovdyrkningslæren på grundlag af dele af skovfogedlærebogen og af Carl Mar: Møllers bog. Vore skovtræarter og deres dyrkning.

Endvidere er undervist i skovparternes regnskab. Denne undervisning er delvis foregået hos skovfogederne.

Undervisningen har også omfattet en gennemgang af distriktets daglige administration, driftsplanens indhold og anvendelse, naturfredningsbestemmelers indflydelse på distriktets forhold, større vejsager, som distriktet har været involveret i, arbejdstilrettelæggelse af skovning og transport, sorteringsreglement, arbejderforhold og endelig de spørgsmål, som er blevet rejst af de studerende hen ad vejen.

I tiden indtil 1. maj har der i alt været 172 arbejdsdage med nogenlunde ligelig fordeling på praktisk arbejde på distriktet og teoretisk undervisning + kursusundervisning.

★ ★ ★

Den nye studieplan for skovbrugsstudiet blev for nogen tid siden færdigbehandlet i fagrådet for skovbrugsviden-

skab og har været forelagt i konsistorium, hvor den er godkendt uden ændringer. Den er herefter behandlet i undervisningsministeriet, hvor den er godkendt uden ændringer og tilbagesendt til Højskolen. I løbet af juni vil den foreligge trykt i form af regulativ for skovbrugsstudiet og skovbrugsek-samen.

Dette betyder, at de studerende, som i øjeblikket er i gang med forprøveåret, vil kunne fortsætte studiet efter den nye studieplan.

Der forestår endnu en endelig revision og justering af fagbeskrivelser (beskrivelser af de enkelte fags indhold). Her spiller koordineringssyn til andre studieretninger ind, og flere studieretninger, bl. a. landbrugsstudiet, er i gang med at udarbejde ny studieplan.

★ ★ ★

3.—7. maj afholdtes 3. dels eksamen på Åbenrå distrikt. 14 nye forstkandidater er herefter uddannet. 7 af disse skal aftjene værnepligt.

★ ★ ★

Professor N. K. Hermansen har akcepteret en opfordring til at overtage ledelsen af et norsk forstuddannelsesprojekt i Kampala, Uganda. Han påbegynder dette arbejde 1. august i år og har fra samme dato fået orlov fra sin stilling foreløbig for et år.

Under hans fravær er amanuensis Stig Agger-Nielsen konstitueret som leder af den økonomiske afdeling, og han skal undervise i dele af økonomien. Amanuensis F. Helles skal undervise i skovbrugspolitik.

★ ★ ★

Sommerøvelser i træmåling bliver i år afholdt på Løvenholm distrikt i tiden 10.—30. juni. Der er planlagt 8 dages ekskursioner i Jylland i løbet af øvelsesperioden.

★ ★ ★

Forstkandidat Søren Fl. Madsen har den 2. juni fået tildelt den jordbrugsvidenskabelige licentiatgrad. Hovedfaget har været skovøkonomi, og Madsen har skrevet en afhandling med titlen: Målsætning, usikkerhed og beslutning i skovbrugets kulturarbejde. Som bifag har han haft matematisk statistik og skovdyrkning.

Fra 1. marts 1971 er Madsen ansat ved Statens forstlige Forsøgsvæsen.

Jens Dragsted.

Et Internationalt tyndingsforsøg i gran

Ved IUFRO-kongressen i München i 1967 blev det besluttet at anlægge tyndingsforsøg efter en fælles forsøgsplan. I forsøgene skal undersøges tilvækst, kvalitet og stabilitet, idet man ved få tyndinger reducerer stamtallet efter et skematisk mønster. Tyndingerne skal muliggøre en ekstrem mekanisering af hugsten og udkørslen.

Træantal efter tynding for de enkelte forsøgsled.

Forsøgsled	1	2	3	4	5
Tyndingsform	Ingen tynding	Delvis mekaniseret hugst		Fuld mekaniseret hugst	Delvis mekaniseret hugst
Overhøjde H. o. m	Kontrol »Lavtynding«, der sætter ind ved følgende træantal pr. ha				Sortiments-hugst.
5.0	2500	2500	2500	2500	2500
10.0			1000		Tynding sker, når der kan tages en hugst på 80 m ³ pr. ha af træer over 12 cm, samtidig med at de 400 største træer pr. ha spares
12.5		1600		1600	
15.0			900		
17.5		900		900	
20.0			700		
22.5		700	700	700	

E. T. Eft. NORSK SKOVBRUK.

Forsøgene ønskes anlagt med 5 forsøgsled og 3 gentagelser herhjemme. Her i Danmark har Statens forstlige Forsøgsvæsen anlagt en forsøgsserie efter det udarbejdede oplæg på Løvenholm Skovdistrikt. Forsøgsparcerne skal efter oplægget have et træantal ved 5 m højde på 2500 stk., og den første egentlige tynding foretages derefter ved en højde på 10 m eller 12,25 m i henhold til nedenstående oversigtstabel over stamtalsafviklingen.

Konklusion vejledning

Til kemisk bekæmpelse af hindbær i nåletrækulturer bør anvendes hormomidler af typen 2,4,5-T. En dosering på ca. 2 kg virksomt stof pr. ha må anses for passende. Opmærksomheden henledes på, at kraftig overdosering kan være aldeles ødelæggende for kulturen uanset årstiden. Behandlingen skal ske uden for kulturtræartens egentlige vækstperiode. Tidlig efterårsprøjtning (september) er mest hensigtsmæssig, eftersom virkningen på hindbærvegetationen her er af betydelig længere varighed, end hvad der kan opnås ved forårsprøjtning i det korte tidsrum fra hindbærs udspring til nåletræplanternes brydning. Flere uomtalte forsøg med såvel forårs- som efterårsprøjtning samt erfaringer fra praksis bekræfter dette. Der kan næppe påregnes en 100 % virkning ved septembersprøjtning, hvilket heller ikke er påkrævet. Sandsynligvis vil en behandling kun holde sin virkning gennem den følgende vækstsæson, gentagen prøjtning kan derfor blive nødvendig, men omkostningerne er ikke afskrækkende.

Udbringningen bør ske i stille, tørt vejr, dog er høj luftfugtighed til gunst for virkningen. Vandmængden må være størst mulig og afhænger af sprøjte-redskabets forstøvningsgrad. Om muligt udnyttes planterækkerne til sprøjtemarkering. Sprøjtevæsken kan til-sættes op til 5 kg dalapon pr. ha (handelspræparat), hvis en græsvegetation ønskes dæmpet samtidig. Følgende træarter tåler den beskrevne behandling: Rødgran og Abies-arterne med undtagelse af Abies procera (nobilis). For sitka, douglas, thuja og cypres haves ingen sikre erfaringer. Lærk og løvtræer tåler ikke hormomidler i bladbærende tilstand. Nåletrækulturer med ammetræer af el kan således ikke sprøjtes. S. H.

Fare i naturen

Den frie adgang til skovene, som den nye naturfredningslov har medført, kan være en fare, idet man trods alle jægermæssige forsigtighedsregler ikke kan afvise en risiko for gæster i skoven, når der foregår bukkejagt med jagtrifler. Man bør derfor udnytte den bestemmelse, som naturfredningsloven rummer: At lukke adgangen til skoven på dage, hvor der drives jagt. — Men denne mulighed bør skovejeren ikke misbruge.

— Næstved Tidende.

Hindbærbekæmpelse

AF KONSULENT S. HONORÉ

Fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plan-tekultur er udsendt 961. Meddelelse vedr. Kemisk bekæmpelse af hindbær (*Rubus idaeus*) i kulturer af nåletræ. Forsøgene, som er udført ved Statens Ukrudtsforsøg i Skovlunde, bekræfter ved en systematisk afprøvning af præparater, doseringer og sprøjtetidspunkter, en del af den i praksis indhøstede viden og erfaring. Af nyt er det interessant at konstatere, at rent 2,4-D næsten er uvirksom over for hindbær, samt at forårsprøjtning før knopbrydning kun har virkning på de fjorgamle skud, mens den nye skudsætning, der normalt først finder sted i juni, ikke hæmmes.

I det følgende er der kun medtaget en del af indledningen og konklusionen af meddelelsen, som iøvrigt må anbefales læst i sin helhed.

Meddelelse 962

Bestræbelserne for at reducere kultur-

udgifterne har på adskillige skovdistrikter ført til anlæg af kvaskulturer, hvilket i mange henseender er biologisk tiltalende.

Hovedproblemet ved plantning i kvas er, at man stort set er afskåret fra mekanisk bekæmpelse af den ukrudtsvegetation, der i løbet af 1–3 år vil fremkomme og true kulturplanternes trivsel. I de moderne, plantefattige kulturer er der ikke råd til nogen større planteafgang.

Kvaset, navnlig af næletræ, har en afgjort hæmmende virkning på græsvegetationen, mens den øgede nitrifikation i jordbunden ved kvassamlingerne favoriserer den kvælstofsyndende flora. På de bedre jorder vil således især hindbær ca. 2 år efter afdrift forekomme i tætte, frodige holme knyttet til alle kvashobe; med tiden vil holmene brede sig og sluttelig dække kulturarealet mere eller mindre fuldstændigt.

Fællesudvalget for Kåring af og Kontrol med forstligt avlsmateriale.

1. *Omorganisering*: I forbindelse med Danmarks tilslutning i 1969 til O.E.C.D.-landenes kontrolordning med forstligt avlsmateriale i international handel (se herom under punkt 2), blev det fundet hensigtsmæssigt, at det udvalg, der varetager ledelsen af herkomstkontrollen med skovfrø og -planter, også skulle forestå arbejdet med kåring af frøavlsbevoksninger og frøplantager. Udvalget har derfor fået ovenstående officielle benævnelse. I det følgende benævnes udvalget: Fællesudvalget.

Arbejdet med kåring af frøavlsbevoksninger og frøplantager varetages nu af Kåringssudvalget, der er et særligt udvalg under Fællesudvalget. Kåringssudvalget er med hensyn til principperne for kåring uafhængigt af Fællesudvalget; men er naturligvis bundet af bestemmelserne i de internationale ordninger, som Danmark tilslutter sig. Pr. 1. januar 1971 har udvalgene følgende sammensætninger:

Fællesudvalget:

Formand:

Forstander, dr. agro. E. Holmsgaard, Statens forstlige Forsøgsvæsen, Springforbivej 4, 2930 Klampenborg.

Statsskovrider H. Barner, Statsskovens Planteavlstation, 3050 Humlebæk. Udpeget af: Skovfrøhandlerne.

Skovrider E. Christiansen, Linå Vesterskov, Svejbæk, 8600 Silkeborg. Udpeget af: Skovfrøavlerne.

Amanuensis Lars Feilberg, Arboretet, 2970 Hørsholm. Udpeget af: Kåringssudvalget.

Skovrider Jens Hvass, Følvangen 4, 9000 Aalborg. Udpeget af og formand for Kåringssudvalget.

Skovfrøhandler Søren Levinsen, Virumgade 25, 2830 Virum. Udpeget af: Skovfrøhandlerne.

Skovrider O. Marstrand Jørgensen, Lange-
sø skovriderbolig, 5462 Morud. Udpeget af: Skovfrøavlerne.

Skovrider H. C. Nissen, Freerslev Mølle-
gård, 4690 Haslev. Udpeget af: Dansk Skovforening.

Direktør H. Paludan, Paludans Planteskole A/S, Klarskov, 5760 Vordingborg. Udpeget af: Dansk Planteskoleejerforening.

Direktør P. Weitemeyer, Danplanex A/S, 6230 Rødekre. Udpeget af: Dansk Planteskoleejerforening.

Kåringssudvalget:

Formand:

Skovrider Jens Hvass, Følvangen 4, 9000 Aalborg. Udpeget af: Direktoratet for Statsskovbruget.

Skovrider E. Christiansen, Linå Vesterskov, Svejbæk, 8600 Silkeborg. Udpeget af: Dansk Skovforening.

Amanuensis Lars Feilberg, Arboretet, 2970 Hørsholm. Udpeget af: Skovtræforædlingen ved Arboretet i Hørsholm.

Afdelingsleder V. Gøhrn, Statens forstlige Forsøgsvæsen, Springforbivej 4, 2930 Klampenborg. Udpeget af: Statens forstlige Forsøgsvæsen.

Afdelingsleder E. C. L. Løfting, Bybæk, 7100 Vejle. Udpeget af: Hedeskovsudvalget.
Professor Helge Vedel, Landbohøjskolen

botaniske Institut, Rolighedsvej 23, 1958 København V. Udpeget af: Landbohøjskolen Skovbrugsafdeling.

2. O.E.C.D.-kontrolordningen med forstligt avlsmateriale i international handel:

O.E.C.D.: Organisation for Economic Cooperation and Development.

Forhandlingerne om denne ordning, hvis officielle internationale benævnelse er: »The O.E.C.D. Scheme for the Control of Forest Reproductive Material Moving in International Trade«, blev indledt i 1963. Statsskovrider H. Barner har siden da deltaget i arbejdet, i de sidste to år som konsulent for O.E.C.D.

O.E.C.D.'s råd godkendte den 30. maj 1967 kontrolordningen, der fra da af var åben for medlemslandene. Den 29. september 1970 vedtog rådet, at ordningen — på visse betingelser — skulle være åben for alle stater, der er medlemmer af De Forenede Nationer. De nævnte betingelser drejer sig hovedsagelig om ansøgerlandets principper for godkendelse af forstligt avlsmateriale og om dets kontrolsystems opbygning og virkemåde.

Den 4. november 1970 havde følgende stater over for O.E.C.D. tilkendegivet, at de agtede at tilslutte sig kontrolordningen: Belgien, Canada, Danmark, Holland, Italien, Norge, Portugal, Schweiz, Sverige, U.S.A. og Østrig.

Danmark tilsluttede sig ordningen den 1. juli 1969. Med virkning fra samme dato har Landbrugsministeriet udpeget Fællesudvalget som ansvarlig myndighed for ordningens gennemførelse.

O.E.C.D.-ordningen arbejder med tre forskellige kategorier af forstligt avlsmateriale. Før disse omtales, vil det være på sin plads at anføre et par ord om begrebet proveniens, der i henhold til definitionen i O.E.C.D.-ordningen har en anden betydning end den gængse danske opfattelse af begrebet. I O.E.C.D.-ordningen er proveniens defineret som avlsstedet for frøet, altså lokaliteten for den frøavlsbevoksning eller frøplantage, hvori frøet er høstet. Et eksempel fra Danmark:

Før agern fra den kårede frøavlsbevoksning af hollandsk stilkeg DK. F. nr. 369 på Pederstrup skovdistrikt, i Bøgeskoven afd. 55 er proveniens: Pederstrup skovdistrikt, Bøgeskoven afd. 55, men oprindelsen (origin) er Holland.

Fælles for de tre O.E.C.D.-kategorier af forstligt avlsmateriale er følgende to krav:

- a) at der ved den ansvarlige myndighed i det pågældende land (i Danmark altså ved Fællesudvalget) skal udfærdiges fortegnelser (og kort) over indsamlingens beliggenhed og udstrækning med angivelse af materialets oprindelse (lokal eller fremmed). De nævnte fortegnelser skal offentliggøres som de officielt anerkendte nationale fortegnelser.
- b) at frøhøst, -klængning, -rensning og -lagring, samt produktion af planter foregår under kontrol af den ansvarlige myndighed. (I O.E.C.D.-bestemmelserne er anført minimumskrav m.h.t. kontrolforanstaltninger).

De tre O.E.C.D.-kategorier er:

A. Source-Identified Reproductive Material (Indsamlingsregion angivet).

For denne kategori, der omfatter proveniens-regioner (Regions of Provenance, Herkunftsbiete), gælder kun de to ovenfor nævnte krav.

B. Selected Reproductive Material (Udvalgte bevoksninger og ikke-afkomstbedømte frøplantager).

Denne kategori omfatter kårede frøavlsbevoksninger og frøplantager. Udover de to ovenfor nævnte krav gælder for denne kategori, at der også stilles visse minimumskrav for godkendelse af frøavlsbevoksninger, frøplantager og det materiale, der indgår i plantagerne.

C. Certified Reproductive Material (Godkendt på grundlag af afkomstbedømmelse)

Udover de for kategori B gældende krav stilles der for kategori C's vedkommende det krav, at avlsmaterialets genetiske overlegenhed (i en eller anden henseende) skal dokumenteres på grundlag af resultater af proveniens- eller afkomsforsøg, der anlægges efter visse retningslinier. Forsøgsresultaterne skal registreres af den ansvarlige myndighed.

Fra dansk side har man ikke fundet det hensigtsmæssigt at anvende kategorien A (Source-Identified Reproductive Material), når det gælder bevoksninger i Danmark.

Vedrørende kategori C og frøplantager under kategori B er der endnu en række uafklarede problemer, der må løses i O.E.C.D., før ordningen kan sættes i kraft for disse områder.

For de kårede frøavlsbevoksningers vedkommende (kategori B) regner man med fra dansk side at kunne sætte O.E.C.D.-ordningen i kraft fra 1. juli 1971.

Fællesmarkedet (EEC, på tysk EWG):

I rådsdirektiv (Fællesmarkedets Råd) af 14. juni 1966 med ændring i direktiv af 18. februar 1969 er anført bestemmelserne for handel med forstligt avlsmateriale inden for Fællesmarkedet for så vidt angår avlsmaterialets genetiske egenskaber.

Dersom Danmark indtræder i Fællesmarkedet, vil disse bestemmelser medføre, at der må gennemføres en dansk lovgivning for handel med forstligt avlsmateriale for så vidt angår dets genetiske egenskaber.

Principielt vil en dansk lovgivning i overensstemmelse med de nævnte rådsdirektiver medføre, at skovbruget ikke mere er helt så frit stillet som før med hensyn til valg af forstligt avlsmateriale, for så vidt det drejer sig om træarter, der hovedsagelig anvendes med vedproduktion for øje. For sådanne træarter kommer det nemlig også for den indenlandske handel til at gælde, at kun anerkendt (kåret) avlsmateriale må forhandles.

Senere kan der formentlig blive tale om fælles bestemmelser for et avlsmateriales ydre kvaliteter. Spørgsmålet om normer for den ydre kvalitet er for tiden genstand for undersøgelse i Fællesmarkedet.

4. Fra beretningerne vedrørende Herkomstkontrollen for kontrolårene 1968/69 og 1969/70:

1968/69: Det danskavlede frø tegnede sig for 54 pct. af den samlede frøafgift til Herkomstkontrollen.

Det besluttedes med virkning fra 1. januar

1970 at forhøje frøafgifterne fra 6 til 8 pct. 1969/70: Det danskvlede frø tegnede sig for 44 pct. af den samlede frøafgift til Herkomstkontrollen.

Det blev vedtaget at forhøje planteskele-afgifterne til Herkomstkontrollen med 50 pct. afrundet ned til nærmeste med fem delelige hele kronebeløb, og derefter at gennemføre en form for pristalsregulering af afgifterne.

5. Herkomstkontrollens driftsregnskaber for kontrolårene 1968/69 og 1969/70:

1968/69: Indtægter	kr.
Planteskeleafgifter	12.875,00
Frøafgifter	33.687,55
Diverse indtægter	846,91
I alt	47.409,46

Udgifter:	kr.
Lønninger, Honorarer	30.129,37
Kontorhold	5.128,12
Rejser, tilsyn m. v.	4.607,20
Kåringsudvalget	997,58
Øvrige administrationsudgifter	4.559,84
Driftsoverskud	1.987,35
I alt	47.409,46

1969/70: Indtægter:	kr.
Planteskeleafgifter	12.075,00
Frøafgifter	44.521,40
Diverse indtægter	1.254,40
	57.850,80
Driftsunderskud	2.218,95
I alt	60.069,75

Udgifter:	kr.
Lønninger, honorarer	36.305,47
Kontorhold	5.430,24
Rejser, tilsyn m. v.	6.624,46
Kåringsudvalget	5.763,17
Øvrige administrationsudgifter	5.946,41
I alt	60.069,75

Tilsluttede skovfrøhandlere og planteskoler (1.1.1971):

Skovfrøforhandlere:

Danplanex A/S, 6230 Rødebro	Tlf. (046) 6 29 33
A. J. Frost, 7080 Børkop	Tlf. (05) 86 62 66
Hedeselskabets Skovfrøcentral, Nr. Borup, 8832 Skals	Tlf. (06) 69 42 25
Klængstuen: Højbjerg, 8840 Rødkærsgade	Tlf. (06) 65 83 22
Søren Levinsen, Virumgade 25, 2830 Virum	Tlf. (01) 85 18 02
Anton Nielsen, Dynæs pr. Laven, 8600 Silkeborg	Tlf. (06) 83 11 11 Laven 21
K. Næss-Schmidt, Østsjællandske Skoves Træforædling, Vraamose, 4654 Faxe Ladeplads	Tlf. (03) 71 64 86
Statsskovenes Planteavlstation, 3050 Humlebæk	Tlf. (03) 19 02 14
Skovrider Chr. Vinther, 9520 Skørping	Tlf. (08) 39 11 38
Wedellsborg Skovfrøhandel, Liliedal, 5592 Ejby	Tlf. (09) 78 12 12

Planteskoler:

Jylland	
Bondes Planteskole, 7300 Jelling	Tlf. (05) 87 11 07
Bredstenlund Planteskole v. J. Poulsen, Mølvang, 7300 Jelling	Tlf. (05) 87 14 35
Buderupholm skovdistrikts planteskole, Moskovgaard, 9520 Skørping	Tlf. (08) 39 10 14
Danplanex A/S, 6230 Rødebro	Tlf. (046) 6 29 33
A. J. Frost, 7080 Børkop	Tlf. (05) 86 62 66
Geisler-Nielsens Planteskole I/S, 8723 Løsning	Tlf. (05) 65 12 11
E. Gravens Planteskole, Hansted, 8700 Horsens	Tlf. (05) 65 60 46
I/S Gravens Planteskole, 9700 Brønderslev	Tlf. (08) 82 00 96
Arne Hansens Planteskole, Nørup, 7182 Bredsten	Tlf. (05) 88 31 41
Hedeselskabets Centralplanteskole, 8882 Faarvang	Tlf. (06) 87 21 11 Faarvang 1
Hjedsbæk Planteskole, Hjedsbækgård, 9541 Suldrup	Tlf. (08) 11 72 11 Suldrup 9
Hulkærhus Planteskole, 8643 Ans By	Tlf. (06) 87 03 33
Nibe Planteskole, 9240 Nibe	Tlf. (08) 35 11 38
Rise Planteskole, 6230 Rødebro	Tlf. (046) 6 21 48
J. Rolkskops Planteskole, Sdr. Vissing, 8740 Brædstrup	Tlf. (05) 75 40 53
Rye Nørskov Gods' Planteskole, 8680 Ry	Tlf. (06) 89 10 17
Salling Planteskole, 7881 Jebjerg	Tlf. (07) 51 Jebjerg 13
Skrald skovdistrikts planteskole, 8543 Hornslet	Tlf. (06) 99 40 78
Skærbæk Planteskole, 6780 Skærbæk	Tlf. (047) 5 12 50
Tjele skovdistrikts Planteskole, Bigum 8800 Viborg	Tlf. (06) 69 53 11 Vammen 24 y
Tolne Skovs Planteskole A/S, 9891 Tolne	Tlf. (08) 43 91 11 Tolne 43
Vejen Planteskole, 6600 Vejen	Tlf. (05) 36 00 99
Vivild Planteskole, 8370 Hadsten	Tlf. (06) 98 12 67
Zachariassens Planteskole, 8722 Hedensted	Tlf. (05) 89 10 36
Afd. i Hjorkær, 6391 Hjorkær	Tlf. (046) 6 65 32
Ølgod Planteskole, 6870 Ølgod	Tlf. (05) 24 41 10
Aalegaard Planteskole, 9690 Fjerritslev	Tlf. (08) 21 51 65
Fyn	
Akkerup Planteskole, Akkerup, 5683 Haarby	Tlf. (09) 73 10 58
Forstplanteskolen, 5682 Verninge	Tlf. (09) 75 12 88
Langeskov Planteskole, 5550 Langeskov	Tlf. (09) 38 11 00
Sjælland	
Egelund Planteskole, 3480 Fredensborg	Tlf. (03) 26 46 56
Statens forstlige Forsøgsvæsen, Springforbi, 2930 Klampenborg	Tlf. (01) 63 01 62
Hjortsø Planteskole, 4470 Svebølle	Tlf. (03) 4 93 Viskinge 40

Paludans Planteskole A/S, Klarskov, 4760 Vordingborg
Tlf. (03) 7 82 Klarskov 9

Statsskovenes Planteavlstation, 3050 Humlebæk
Tlf. (03) 19 02 14

Skovsvineri i Bidstrup Hegn.

Mandag eftermiddag indbragte et par skoleelever to store papirsække med affald, de i løbet af en times tid havde samlet sammen i Bistrup Hegn.

Der var over 100 tomme øldåser, masser af flasker, tomme mælkeemballager, konservesdåser og gamle aviser. Politiet takkede de unge mennesker for deres indsats i kampen mod den mentalitet, der giver sig udslag i, at vore dejlige skove benyttes som lossepladser.

Det kan desværre ikke nægtes, at mange mennesker hæmningsløst skiller sig af med alt muligt affald ved at efterlade det i skoven. At det er noget slemt svineri, siger sig selv, og det er i øvrigt også forbudt. Hvis politiet — og det sker heldigvis ikke helt sjældent — kan finde frem til synderen, vanker der store bøder.

— Birkerød Nyt.

Gammel forstbotanisk have åbnet

Ved siden af Gisselfeldparken og traktørstedet Villa Galina har turisterne nu fået et nyt udflugtssted i Gisselfeldskovene. Det er den gamle forstbotaniske have, som blev anlagt i 1813, men har ligget uoplejet hen siden 1925, der nu atter bringes tilbage så nær sin oprindelse og udseende, som det er muligt at komme det. Haven i Hedeskoven har været beplantet med henvend 300 under disse himmelstrøg sjældne træer, planter og buske. I de mange år, haven ikke har været rørt, er en del naturligvis gået ud, men endnu rummer den gamle planteskole godt et par hundrede, og nu, da haven atter er under pasning og kultur, er der håb om at redde de overlevende. Der kan næppe herske tvivl om, at haven i sommerens løb vil blive besøgt af tusinder af mennesker. Dens lige findes simpelthen ikke i dette land, og selv om den nu i snart 50 år har ligget urørt hen, og dens eksistens har været ukendt for de fleste, har Landbohøjskolen til stadighed benyttet den i undervisningsøjemed.

— Næstved Tidende.

Eksperimenter med eukalyptus

Kan Sahara blive frodig og eukalyptustræer vænne sig til det danske klima?

Af V. J. BRØNDEGAARD

Hvad teak nationaløkonomisk er for Ostindien, er eukalyptus for Australien, men også i andre kontinenter spiller denne botaniske slægt af myrtefamilien en stadig større rolle. Den leverer en række værdifulde materialer til træindustrien, og blandt slægtens medlemmer findes nogle af verdens største og hurtigst voksende træer. *Eucalyptus amygdalina* skal kunne



Eucalyptus goniocalyx fotograferet på fri-land 2 måneder efter udplantning fra væksthuis. (Reinbek ved Hamborg)

blive 150 meter høj med 10 m tværmål i mandshøjde, *E. diversicolor* henholdsvis 120 og 6 m.

Om arternes tal er de botaniske værker stærkt uenige: der nævnes 160, 230, 400 og 600, alle hjemmehørende i Australien og Polynesien, hvor de dækker vældige områder og som karakterplante udgør de to trediedele af skovarealet. I øvrigt har deres ved vidt forskellig kvalitet: jernhårdt og ganske blødt, farvet og hvidt, tungt og let, sprødt og elastisk. *E. marginata* fra Vestaustralien giver det tunge, mørke-

røde og meget holdbare Jarrah eller australsk mahogni; rigt på garvesyre og æteriske olier er det næsten uforgængeligt i vand og benyttes derfor mest til skibe, havnemoler, jernbansveller, telefonmaster og lydtdæmpende gadebelægning. Pæleorm bider ikke på det, og endog de alttdende termitter har svært ved at udhule træet. Med tiden kan veddet blive så hårdt, at det kun kan bearbejdes med metalsav.

Andre af gruppens træsorter er Karri, Wandoo, Wangara, talgved, jernvioltræ, red gum tree og spotted gum. Febertræet (*E. globulus* m. fl.) giver drogen eucalyptus mod sygdomme i åndedrætsvejene, til indgnidning for gigtsmerter og mod myg. Australien eksporterer årligt over 800.000 liter eucalyptusolie destilleret af ikke færre end 35 millioner kg blade. Efter en år-rækkes rovdrift, som tyndede voldsomt ud i bestanden (gamle som nye træer fældes), har regeringen indført meget strenge bestemmelser. Man skal først indhente tilladelse hos forstvæsenet, derefter fra toldvæsenet – destillationsapparaterne kan nemlig også bruges til illegal fremstilling af spiritus.

Navnet febertræ har en særlig oprindelse. Med deres meget hurtige vækst og store vandforbrug kan nyplantede eukalyptus på kort tid udtørre sumpe og udklækningssteder for malaria-myg, men træerne går ikke ud, rødderne rækker helt ned til grundvandet. Da man gravede Panamakanalen, truede malariafeberen med at standse arbejdet. Så blev der plantet titusinder af eukalyptus – og det hjalp. Det samme var tilfældet i De pontiske Sumpe ved Rom.

En meters vækst pr. måned

Få eller ingen andre træer kan konkurrere med eukalyptus' vækststempo. Under særlig gunstige forhold vokser en eukalyptus op til en meter pr. måned! I Australien bliver nyplantninger ofte 15 m høje i løbet af tre år, og i Sydamerika er 40-årige træer med mel-

lem 50 og 60 m højde ingen sjældenheder, i Portugal har 25-årige eksemplarer en meter tykke stammer.

Hvor vinteren er mild og regnfuld, minimumstemperaturen ikke under $\div 5^{\circ}\text{C}$ og vækstperiodens middeltemperatur mellem 15 og 23°C , kan eukalyptusplantagers substansilvækst pr. tidsenhed være større end noget andet træs. Rekordene har en plantage med *E. saligna* i det sydlige Brasilien: 38,5 t tørsubstans pr. ha og år – mere end dobbelt så meget som *Pinus radiata*'s toppræstation (16,5 t) og mere end 12 gange gennemsnittet af, hvad man kan vente af den bedste fyrreskov (3,1 t).

For 150 år siden var eukalyptus næsten ukendt uden for Australien. Men med enestående tilpasningsevne vandt disse træer rodfæste over det meste af kloden. Her nogle årstal:

1792 findes *E. globulus* i Tasmanien af en fransk opdagelsesrejsende.

1804 kommer de første eukalyptusfrø til den botaniske have i Paris.

1823 første dyrkning i Chile.

1828 i Kaplandet

1843 i Forindien.

1856 føres *E. globulus* til Europa.

1857 første dyrkning i Argentina.

1860 første eksemplarer på den iberiske halvø.

1865 i Algeriet.

Nu spiller arter af slægten i alle disse lande såvel som i Italien, Meksiko, Brasilien, Ægypten, Ætiopien, Uruguay og Texas en fremragende rolle for nyplantning af skov og anlæg af plantager. I Middelhavsområdet plantes årligt omkr. 30.000 ha, Brasilien har inden for sit forstprogram beplantet henvend en halv million ha.

Den engelske botaniker Wendy Campbell Purdie er overbevist om, at eukalyptus vil være velegnet til at frugtbar-gøre vældige områder af Sahara. Hun påpeger, at det australske kontinent uden de vidtstrakte eukalyptusskove forlængst var blevet én stor ørken. Rødderne går som nævnt meget dybt, og de fleste steder i Sahara er det kun på overfladen der råder vandmangel. Under et 600.000 km² bækken i Sahara syd for Algeriet findes iflg. forsigtige skøn 24 milliarder kubikmeter grundvand. Det regner også i verdens største ørken – nedbøren giver ialt ca. 250 milliarder m³ om året, hvoraf dog 80 pct. fordamper, således at reserven er

»kun« 50 milliarder m³. Men der skal også bruges meget vand. 1000 ha med daddelpalmer kræver årligt ca. 25 millioner m³, de permanent beboede områders 30.000 mennesker og 9 millioner daddelpalmer skal have tilført mindst 650 millioner kubikmeter vand. Mrs. Purdie mener alligevel, at eukalyptus kunne gøre store dele af Sahara til grønne områder. Bregner og endog grønsager trives i de store tætlovede trækroners skygge. For ti år siden lejede hun nogle hektar ørken ved Tiznit i det sydlige Marokko og plantede 6000 eukalyptus. To trediedele slog rod og voksede med en her ukendt hastighed. Fire år senere såede hun hvede og rug under træerne og fik en god høst. På den således forberedte jord dyrker hun nu – uden overrisling – granatæbler, citroner, figner og vindruer.

For at bevise, at resultaterne ikke skyldtes heldige sammentræf, har hun i nærheden af Bon Saade (Algeriet) startet et meget større forsøg. På et tidligere fransk militært øvelsesterræn plantede hun 112.000 eukalyptus. Næsten alle levede, og til næste år sår hun korn mellem stammerne. Hendes arter er: den hurtigtvoksende *Eucalyptus rostrata* fra Sydaustralien (600 m o. h.), tåler indtil 5 graders frost, trives også på sandjord, hvor den årlige nedbør er kun 250 mm; *E. globulus*, skal have over 500 mm nedbør, tåler indtil 4° frost; *E. regnans*, tåler indtil 9° kulde og indtil 70 frostdøgn, men skal have mindst 800 mm årlig nedbør.

Optimistisk forstmand

Vort skovbrug går som bekendt mere og mere over til gran, dens omdriftstid er kun godt det halve af bøgens og en trediedel af egens. Men med eukalyptus kunne omdriftstiden måske reduceres yderligere til blot halvdelen af granens – vel at mærke hvis det lykkes at finde akklimatiserede arter eller krydsninger, der ikke skades eller går ud i vor vinter.

En jævnføring mellem udbyttet af portugisisk eukalyptusskov og svensk granskov skal have vist, at førstnævnte gav 10–20 gange mere cellulose pr. ha og år. Er det rigtigt, kunne blot en sjettedel af det lille Portugal beplantet med eukalyptus give lige så megen træ-

masse som hele Sveriges udbytte af nåltræscellulose!

Her må man dog igen tage det vidt forskellige klima i betragtning. Desuden har man i årene efter sidste verdenskrig til cellulosefabrikkerne fremavlet en række hurtigtvoksende popler med omdriftstider helt nede på 15–20 år. Navnlig i Mellemeuropa er plantet mange millioner af disse poppelhybrider, men deres ved er blødt og porøst, uegnet til de fleste andre træindustrielle formål.

Her er det, at »australieren« kommer ind i billedet. Ingen andre hurtigtvoksende træer har et så hårdt og værdifuldt ved, som oven i købet af naturen er imprægneret mod skadedyr og råd. Den vesttyske Forskningsanstalt for Forst- og Træøkonomi i Reinbek ved Hamburg begyndte for femten år siden at eksperimentere med eukalyptus. Frøene var købt i Australien, Tasmanien, Argentina og Spanien. 1955 blev 2000 små træer flyttet fra drivhuse ud på friland, næsten alle frøs ud den følgende vinter, men nogle få eksemplars rodsystem tog ingen skade og satte om foråret nye skud. Det samme gentog sig vinteren 1956–57, men nu gjorde man en interessant opdagelse: mens første kuld frøs ud ved minus 15° C, overlevede det næste 20–22° C. Planterne begyndte altså at akklimatisere sig. Arterne fra Tasmanien var de mest hårdføre, til dem stiller man nu de største forhåbninger. Der kan dog meget vel findes andre arter eller krydsninger, som endnu bedre modstår det nordeuropæiske klima. Forsøgets leder prof. dr. *Weck* er optimistisk:

»Jeg tror, at det vil lykkes os at finde eukalyptus, der kan vænne sig til vort klima, men offentligheden må ikke vente, at vi kan dressere naturen så at sige fra i dag til i morgen. Alt forsøgsarbejde kræver tid og tålmodighed. Det er dog min faste overbevisning, at der engang af materialet her på anstalten plantes store eukalyptusskove i Nordeuropa.«

Man har også i arboretet ved Charlottenlund eksperimenteret med eukalyptus. Samtlige planter frøs imidlertid ud om vinteren, og forsøgene er derfor stillet i bero, til der foreligger et mere vinterfast udgangsmateriale.

V. J. Brøndegaard

Svensk kampagne: Større lønsomhed

Skogsstyrelsen i Sverige siger til Sveriges Skogsvårdsförbunds Press-Service, at den truende lønsomhedskrise ikke alene kan afværges gennem forhøjede træpriser, men at man i første omgang må foretage hurtige og radikale nedskæringer i omkostningerne. De betydelige rationaliseringsforanstaltninger, som hidtil er bragt i anvendelse, har først og fremmest drejet sig om hugst og transport. Det er naturligvis vigtigt, at denne rationalisering fortsætter, men det er mindst lige så vigtigt hurtigst muligt at få en træproduktion frem, som passer til den tekniske og økonomiske udvikling. Skogsstyrelsen har derfor sammen med Skogsägareföreningarnas riksförbund og Studieförbundet Vuxenskolan planlagt en storstilet kampagne under benævnelsen »Lönsammare skog«, og denne kampagne skal især rettes mod de private skove.

Jysk Naturpark

Projektet til en jysk naturpark på flere tusinde hektarer, som skal omfatte hærvejens mest attraktive afsnit, Gudenåens og Skjern åens kildeudspring nordvest for Vejle, en stribe søer, sjældne egekrat og i det hele taget et landskabsområde af enestående rekreativ værdi, forberedes af fredningsplan-udvalget for Vejle Amt. I øjeblikket forberedes en partiel frednings-sag for ca. 6000 hektarer, som omfatter kernepunktet i naturparken. Den aktuelle fredningssag rejses for at hindre anlæg af et projekteret dambrug ved Hammer Mølle nær Gudenåens udspring, og fredningsplan-udvalget har anmodet Kulturministeriet om straks at nedlægge et såkaldt § 40-forbud i henhold til naturfredningsloven.

— *Berlingske Tidende.*

Rådgivning overalt
i landet.
Ring eller skriv.
Skovteknisk Institut
Vester Voldgade 86, III
1552 København V.
Telefon (01) 12 21 66

LITTERATUR

Bestandsvård och produktions-ekonomi. Kungl. skogsstyrelsen, Stockholm. 349 sider, 32 tabeller og 155 figurer.

Om lavkonjunkturen, som skovbruget for øjeblikket befinder sig i, vil være mere eller mindre permanent eller blot af forbigående karakter, kan ingen svare på. At skovbruget er økonomisk hårdt trængt, kan alle derimod overbevise sig selv om ved at læse den svenske skogsstyrelses bog om bestandspleje og produktionsøkonomi. Heri er anført ganske illustrerende kurver over nåletræpriserne og arbejds-lønningernes udvikling siden 1950. De første har det nok som bekendte fald fra højre til venstre, de sidste den lige så bekendte stigning. Tallene er ganske vist fra det svenske skovbrug, men udviklingen er ikke meget forskellig på de to sider af Øresund.

Skal den forringede økonomi forbedres, er det bydende nødvendigt, at skovbrugets produktionsapparat løbende tilpasses den vedvarende udvikling i det øvrige samfund. For den, der skal planlægge og styre produktionen, kræver dette et indgående kendskab til de nye fremskridt, der sker inden for både det biologiske, teknologiske og økonomiske område. Med den stedse voksende litteraturmængde bliver det imidlertid stadig vanskeligere for den enkelte at følge med på alle tre områder samtidig. Det er derfor en god idé af skogsstyrelsen at udgive en bog som den foreliggende. I den har man i overskuelig form samlet alt det stof, man har ment, den praktiske skovbruger nødvendigvis må have kendskab til for at kunne udforme en bestandspleje, der kan medvirke til at give en lønsom træproduktion nu og et godt stykke ud i fremtiden.

Klogeligt nok har man kun taget et enkelt område op til behandling, men dette område har man så også til gengæld søgt belyst fra alle mulige vinkler.

★

Første del af bogen omhandler de biologiske produktionsforudsætninger og den aktuelle skovtilstand i Sverige samt indtægts- og omkostningsudviklingen og de tekniske fremskridt. For en dansk læser er det især de to sidste kapitler, der tiltrækker sig opmærk-

somheden. Man prøver nemlig her ikke blot at beskrive indtægts- og omkostningsudviklingen, men man diskuterer også, hvilke muligheder der er for at hæve indtægterne og nedbringe omkostningerne.

Under diskussionen om skovbrugets lønsomhedsudvikling gøres der iøvrigt opmærksom på, at nok er der nået betydelige resultater inden for svensk skovbrug ved hjælp af hurtig og kraftig rationalisering og mekanisering, men at det trods alt ikke er lykkedes at holde omkostningerne stangen. Denne bemærkning kan ikke undgå at gøre indtryk, måske nok især når man har læst det næste kapitel om den tekniske udvikling. Her får man et godt billede af, hvor hurtigt mekaniseringen er gået frem, og de omvæltninger den har medført. Hovedvægten er iøvrigt lagt på at redegøre for, hvilke hugstemetoder der efter al sandsynlighed vil blive de fremherskende inden for de nærmest kommende år, og hvorledes disse metoder kan tænkes at komme til at påvirke skovdyrkningsmæssige dispositioner.

★

Bogens anden del vedrører bestandsplejens indvirken på vedproduktionens volumen og værdi. I kapitel 6 diskuteres planteafstanden og udhugningsgradens indflydelse på afsmalning og knastethed, og i kapitel 7 kan man læse om nogle af mekaniseringens uheldige sider. En undersøgelse foretaget af skogshögskolan viser, at man ikke skal undervurdere de ret store skader i form af barkskrab, rodbrud og jordsammenpresning, de tunge skovredskaber forårsager i bevoksningerne. I samme forbindelse gøres opmærksom på, at der kan ske en udpining af lette skovjorder, hvis man ved hugsterne går bort fra sortimentsmetoden og i stedet bruger heltræmetoden. Gødskningens betydning som bestandsplejeforanstaltning er i øvrigt taget op til nærmere behandling i anden dels sidste kapitel. De sidste to årtiers erfaringer gennemgås, og der opstilles en række punkter, som bør tages i betragtning, når gødskningens økonomiske effekt skal bedømmes.

Bogens titel er »Bestandsvård och produktionsøkonomi«, men det økonomiske er det nu så som så med. Først i bogens tredie del, der giver anvisninger på, hvorledes et bevoksnings-

plejeprogram kan udformes, kommer driftsøkonomien ind i billedet, men kun med 20 sider. Man har valgt at opstille to kalkulemodeller, den klassiske til beregning af omdriftsalder, og en model der giver mulighed for at finde frem til, hvilke bevoksninger det bedst kan betale sig at gødske.

Bogen afsluttes med forskellige hjælpe-diagrammer og et stikordsregister samt en ordforklaring, der giver definitionerne på de ret mange begreber, der forekommer i teksten. Det sidste er absolut påskønnelsesværdigt, især for den der ikke er inde i svensk terminologi.

Efter hvert kapitel er anført de forskellige kilder, som er benyttet ved udarbejdelsen af det pågældende afsnit, samt anvisning på, hvilken litteratur der bør læses, såfremt man på egen hånd vil studere det behandlede emne nærmere.

★

Man siger nok, at mange kokke for-dærver maden, men det er nu ikke en almen gyldig sandhed, hvilket denne udmærkede bog er et godt bevis på. Den er nemlig blevet til efter et samarbejde mellem mange forskellige personer og institutioner. Formålet med samarbejdet var egentlig at lave et oplæg til en række efteruddannelseskurser, men efterhånden som arbejdet skred frem, opstod tanken om at skrive stoffet sammen til en bog. Ideen er god, for på denne måde får også andre end kursusedtagerne mulighed for at nyde godt af den store og værdifulde viden, som er samlet her. Læserne nyder også godt af, at bogen er beregnet til efteruddannelseskurser, idet der er lagt op til et stort og beundringsværdigt arbejde i at disponere stoffet på en pædagogisk rigtig måde. Teksten understøttes af mange figurer og tabeller, og enhver form for udviklede forklaringer er undgået. Det kan måske indvendes, at ikke alle emner behandles lige fyldigt, men man er gået frem efter det princip, at hvor der foreligger en let tilgængelig og let forståelig litteratur om et bestemt emne, er den tekstmæssige beskrivelse kortet ned. Hvis læseren ønsker området uddybet, må det ske gennem litteraturstudier. Overalt har man dog søgt at fremdrage og analysere årsags-sammenhæng, og bogens forfattere er ikke veget tilbage for at angive ret-

ningslinier og endog opstille tommelfingerregler for løsning af forskellige problemer.

Bogen sigter direkte på at dygtiggøre svenske skovbrugere, hvorfor den også udelukkende beskæftiger sig med svenske skovforhold, men den prisværdige måde, stoffet er behandlet på, bevirker, at også andre end svenskere på en nem måde her kan hente inspiration og ny viden til gavn for skovbrugserhvervet. Bogen er let læst og svær at slippe, når man først er begyndt.

Stig Agger-Nielsen.

★

Knud Larsen: Småvandsfiskeri og krebseavl. J. Fr. Clausens Forlag. 254 s. Indb. kr. 52.50.

Rundt om i landet findes en mængde småsøer, tørvegrave, mergelgrave og damme og talrige af disse kunne uden tvivl udnyttes væsentlig bedre til fiskeri og krebseavl, end tilfældet er.

Statsbiolog *Knud Larsen* har udsendt en bog, der omfatter disse emner.

Der indledes med en gennemgang af småvandenes naturforhold (vandet, bunden, planter og dyr) og vandenes egnethed for fisk og krebs, så læseren selv kan bedømme, hvad hans fiskevand kan bruges til. Derpå gives en grundig anvisning på vandenes udnyttelse med gedder, ål, ørreder, karper og forskellige andre fisk.

Krebseavl og krebsefangst optager det ene af bogens hovedafsnit. Også her er de seneste erfaringer medtaget. Krebseavl, som førte en kummerlig tilværelse op til 2. verdenskrigs udbrud, har fået en ret omfattende udbredelse de senere år. Det er en ret krævende form for avl, som fordrer, at man først har fundet ud af, hvilke vilkår der kræves. Denne bog giver et udmærket svar på dette spørgsmål.

Bogen er meget grundig, og der vil efter anmelderens skøn være en mængde værdifulde oplysninger at notere sig for læseren. Bogen er forsynet med adskillige tegninger og fotografier; tegningerne er de bedste.

P.H.

★

Välkommen i markerna

I 1969 udkom på Norstedts Förlag Bogen er nu fulgt op af »Välkommen i markerna – Götaland« og udgivet i samråd med Domänverket. Den omhandler skov, vildmark, kulturbygninger, fiskevande m.m. i »kronans vård«.

Baggrunden for bogens udgivelse ligger i den stigende velstand som medfører mere fritid og øger kravene på rekreative muligheder for befolkningen. Bogen henvender sig til det store publikum og er en nydelse med hensyn til opsætning. Den er forsynet med et betydeligt antal glimrende billeder – mange af dem i farver – såvel fotos som tegninger.

I bogen beskrives lokalitet efter lokalitet, blandt andet nationalparkerne: Norra Kvill, Blå Jungfrun, Gotska Sandön og Dalby Söderskog – og for hvert område gives en mængde oplysninger, som den besøgende har brug for, f. eks.: Udmærkede kort, det lokale skovbrug, kolorerede tegninger og omtale af typiske skovplanter og fugle på egnen, fiskemuligheder, campingpladser etc.

Tre kapitler i slutningen af bogen omfatter fiskeri i skærgården og i indsøerne.

Bogens sidste 20 sider er helliget skovbrug: Götaland, Sveriges skogscentrum.

Det ville være kærkomment, om vi havde en tilsvarende bogserie om danske landsdele.

P. H.

Der gror penge i skoven

Litterære og tegnende fantaster har lige siden pengenes oprindelse fabuleret over det dejlige i at have et pengetræ, som man blot kunne plukke af, før man fik tørre lommemesmerter. På den anden side kender sikkert alle udtrykket »pengene gror ikke på træerne« – men det gør de nu alligevel – i overført betydning, skriver *Fyns Tidende*.

Skoven – træet – har fra tidernes morgen været af betydning for den menneskelige udvikling, har på utallige områder grebet ind i menneskets hverdag og på afgørende måder været med til at opfylde menneskets drømme og fantasier. Vore ærværdige forfædre drømte om at komme ud og se en ny verden på den anden side af det store vand, lige som mennesket i dag drømmer om at flyve gennem rummet ud til andre planeter. Træ kunne flyde, og det vidste skovmennesket i gamle dage. Altså var træet det middel, som kunne få drømmen om at se, hvad der var på den anden side af havet, til at gå i opfyldelse. Den udhulede træstamme var den første billet til en ny verden.

Træet kunne brænde, og ild og træ var både varme og lys i tidligere tider. Og

der var rigeligt at tage af. I tusinder af år har skovene bredt sig, og først i nyere tid er de blevet underkastet menneskets vilje og får ikke længere lov til at vokse uhæmmet, men er blevet til en industrialiseret forretning.

For vist gror der penge på skovens træer. Det er i dag ikke for meget at sige, at træ er den råvare, der har størst betydning med hensyn til at forme livet på godt og ondt – kontoriusseri med papir i lange baner f.eks. Papir, der er fremstillet af træ – og dejlige nye knitrende pengesedler med en duft af skov i sig.

Møbler, tændstikker, skibe, fodtøj, flagstænger, vugger, kister, huse o.s.v. – træet følger mennesket fra vugge til grav, så der er vel ikke noget underligt i, at skoven er et af de mest foretrukne steder for et trip ud i naturen på en varm sommersøndag . . .

En 300-årig kronhjort

På Jagt- og Skovbrugsmuseet i Hørs-holm kan man se en udstoppet hjort, der formentlig er skudt i midten af 1600-tallet.

Hjorten med den lange historie bag sig er en gave fra Fredensborg Slot. Det er sikkert samme hjort, som omtales i Det kgl. Kunstkammers inventarieliste fra 1691, beskrevet således, at skindet var trukket på en krop af træ, hvilket netop er den udstopningsteknik, som er anvendt på den modtagne hjort, skriver *Knud Paludan* i bladet »Jagt og Fiskeri«. Nogle år senere omtales igen en hjort, som sandsynligvis er den samme, men nu tilføjes det, at den havde en kæde om halsen, da den blev fanget. Den udstoppede hjort har en bred fure på halsen, og denne fure kan meget vel være frembragt af et halsbånd.

Selve halsbåndet eller halskæden står der ikke noget om i Kunstkammerets inventarieliste, men der gik rygter om, at det blev stjålet sammen med guldhornene. Bevis det, hvem der kan!

Det næste man hører om hjorten, er, at den i 1824 efter Kunstkammerets nedlæggelse blev overført til Frederiksborg Slot, hvor den i hvert fald med skindet i behold overlevede branden i 1859, fordi den stod i kælderens. Omkring 1880 gik hjorten videre til Fredensborg Slot.

Herfra er den nu kommet til Jagt- og Skovbrugsmuseet via Zoologisk Museum, hvis konservatorer har gjort et ihærdigt arbejde med at restaurere den. Tiden er således ikke gået sporløst hen over den gamle hjort, men den har altså en historie. Den repræsenterer langt det ældste vildtlevende pattedyr, der findes på noget dansk museum. Nr. 2 i rækken er en sydamerikansk mankeulv, men den er først fra 1821.

– *Forbrugsforeningsbladet.*

Vi er købere til

Asketræ

i kævler samt snitgavn, ret og rundt, frit for knaster og overgrøninger, ikke under 16 cm. Top og i længder 800-900-1200 og 1400 m/m. Betaling kontant.

Trævarefabrikken »Skovhasturp«
Hvalsø - Telf. Hvalsø 33

Siden 1896

Hjortsøs Planteskole

Svebølle Telf. Viskinge 20* & 40

Skov-, læ- og hækplanter. Forlang prisliste. Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Forstplanteskolen, Verninge

Planteskolen er tilsluttet »Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter«

Alle slags skovplanter tilbydes i prima kvalitet

Forlang prisliste

Indehaver: Ole van Tol

Tlf. (09) 75 12 88

John Rolskov's Planteskole

Sdr. Vissing pr. 8740 Brædstrup

Telf. (05) 75 40 53

Vi anbefaler os med alle arter skovplanter i gode provenienser.

Skovplantekulturerne står under Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Hellestrup Planteskole

4180 Sorø

Tlf. (03) 64 51 33

Specialplanteskole for
Hybridasp.

Danplanex

PLANTESKOLER A/S

RØDEKRO TELEFON 62933* DANMARK

Skovplanter

i bedste provenienser
prima kvaliteter
et righoldigt sortiment
store og små partier.

Skovfrøet leveres af Statsskovenes Planteavlstation. Planteskolerne og salgskontoret er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter. Vi giver Dem gerne et tilbud på Deres forbrug skriftligt eller ved besøg.

Støt

Skovens

annoncører

Hyllinge Savværk A/s

(03) 744 Hyllinge 64 *

E. Graven's Planteskole

Hansted, Egebjerg, 8700 Horsens
Tlf. (05) 65 60 46

Skov-, Læ- og Hækplanter samt
Planter til Vildtremiser

Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen
med skovfrø og -planter

Dansk

Skovkontor

Skovbrugskemikalier

Skovbrugsredskaber

Skovhegn

Postbox 1, 4700 Næstved.

Tlf. (03) 760 Nyland 110



BORK SCANDINAVIA

KØBENHAVN . OREHOVED . SILKEBORG



DET FYENSKE TRÆLASTKOMPAGNI A/S

ODENSE TELEFON (09) 12 22 22



Alle arter skovplanter

i prima kvalitet

Forlang venligst tilbud!

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Geisler-Nielsens Planteskole I/S
8723 Løsning . Telf. 05 - 65 12 11



Paludans Planteskole A/S

Klarskov - 4760 Vordingborg
Telefon Klarskov 9 (03-782)

Skovplanter, Læ-, Hæk- og
Hegnplanter

Tilsluttet Herkomstkontrollen
med skovfrø og -planter

Vallø Stifts Savværk

Oparbejdning af BØG

Råtræindkøb, tlf. (03) 66 74 13

I/S Hage og Simony Skovadministration

Alt skovrider- og skovfogedarbejde
udføres. Tilbud gives.

OREMANDSGAARD

4735 Mern

Tlf. (03) 796 Enghave 128

(Kontor 9x)

Kævler af
ASK,
BØG og
EG
købes

A/S Kolds Savværk

Grundlagt 1888

Kerteminde. Telefon (09) 32 15 15

St. Hjøllund Savværk og Imprægneringsanstalt

er køber af nåletræ til bygningstømmer og master.

Hjøllund . 7362 Hampen
Tlf. (06) 86 91 00



SKOVREGNSKABER

Rådgivning • Anlæg
Føring • Årsafslutning
Driftsanalyser • Drifts-
kritik

DANSK
SKOVFORENING

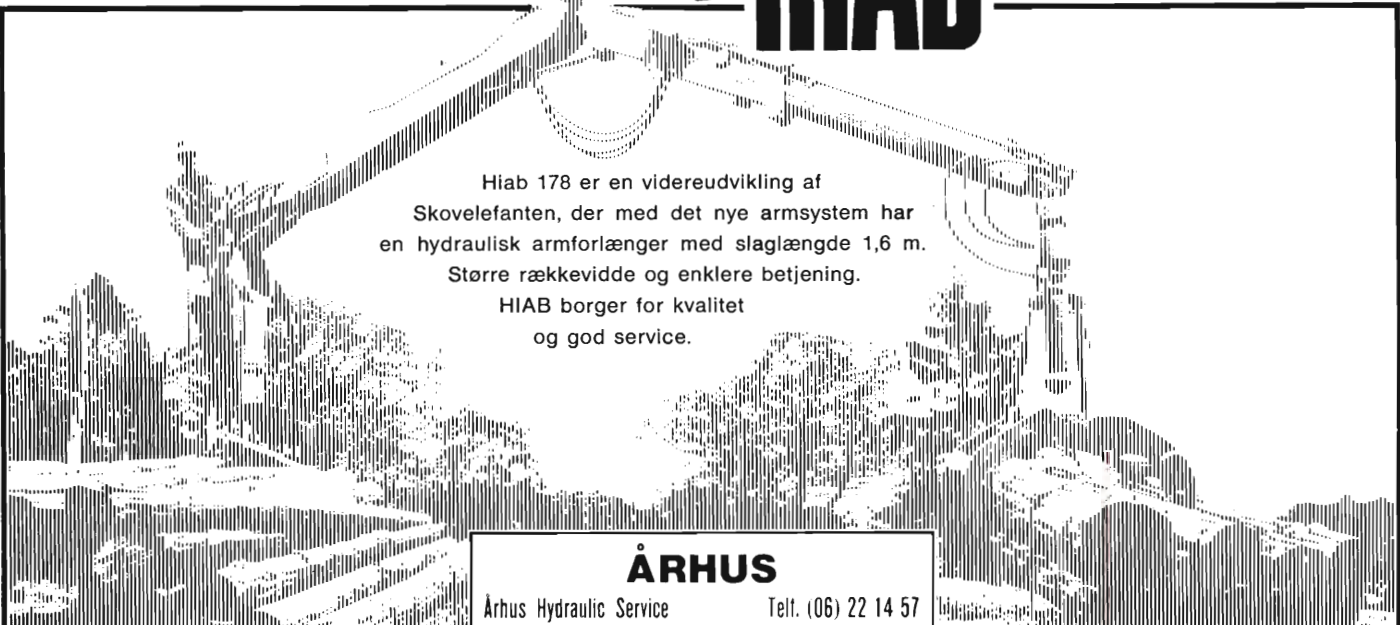


NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S

Pindstrup

Pindstrup . Telefon (06) 39 61 00 (9 linier)

Model 178...en ny **HIAB** skovkran



Hiab 178 er en videreudvikling af Skovelefanten, der med det nye armsystem har en hydraulisk armlængde med slaglængde 1,6 m. Større rækkevidde og enklere betjening. HIAB borger for kvalitet og god service.

ÅRHUS

Århus Hydraulic Service

Telf. (06) 22 14 57

PAARUP

Midtjysk Hydraulik

Telf. (06) 86 52 22

ÅLBORG

Ålborg Hydraulic

Telf. (08) 37 14 66

ESBJERG

Erling Christoffersen

Telf. (05) 12 52 40

ODENSE

Knud Nyegaard

Telf. (09) 12 10 69

VORDINGBORG

Vordingborg Hydraulic

Telf. (03) 775-2248

KØBENHAVN

A/S Hiab Hydraulik, Herlev

Telf. (01) 94 81 22